

آذربایجان بیلی یوردولار توبیلومونون آراشدیرما مرکزی
ABTAM

www.azbiltop.com/abtam

abtam@azbiltop.com

abtam_folklor@yahoo.com

آذربایجان لەبى دەلىنده آورروپا مەسئلە سۆزلر

حسن اومود اوغلو

(دىلچىلىك ، ادبىات ، تارىخ ، ميفولوژى)

Abistraksia . مجردىك . تحرىد :

Aborigen . يئريي اهالى (بومى) :

Aborigen ad . يئريي آد :

Abreviator سۆزلرىن باش حرفى ايله يازىلمىش ختصر آد :

Abreviator: اختصار ، مثلا : ب.م.ت. (بىرلشمىش مىلتلىك تشكىلاتى)

Absalaut مطلق :

Abstrakt . مجردىك . تك ليك :

Abunə قزئىت . ژورنال و سايىره قاباقجادان پول وئريب معين مدت :

اوجۇن مشتىرى اولماق

Abyektiv //Obyektiv دوغرو . دوزگۇن . ئىينى . واقعى :

Abyonim طبىعىي و يا اىنسان الي ايله يارادىلان جانسىز شئى : لرىن آدى

Abzas سطيرباشى :

Adaptasia اويغونلاشما :

Adekvat تام او يغونلوق . تام او خشار :

administrativ üslub رسمي اداره او سلوبو :

Admiral درىا سالار . اميرالبحر :

موختلىف ساحه لرىن (صحرا ، دوزن ، چۈل ، تارلا ،

مئشه ، باغ ، اوتلاق و ...) آدى

Adovkat // avkat وکیل :

Aduekt // adokt . خارجي بير اثري يئرلى آنا :

دېلىنە اویغۇن ترجمە ئىتمك . گلدىيىي يئرە اويان اثر .

Adverbial : ظرف (قىد)

صائىلە بىتن سؤزىردىن سونرا باشلانان دىل واحيدى Aferezis

گلدىكده سونراكى واحيدىن اىلك صائىتىن دوشىمەسى .

ائلىزىييانين عكسى

Affekt هىجان و تعصّب لە سؤز ئىتمك :

شكىلچى . اك . كۆكلەر قوشولوب يئنى سؤزلر دوزلدىن و Affiks

تکلىكده معناسى اولمايان دىل واحيدى . اوج نوعو واردىر 1 -

پرئفيكس = اۇن شكىلچى (پىشوند) 2 - اينفيكس = اىچ شكىلچى

(ميانوند) 3 - سوفيكس = سون شكىلچى (پسوند)

Affiks : هىجان

Affrikat : پارتايىشلى سسلە سورتونن سىين بىرلشمىىندىن عملە

گلن مرگب صامىت (روسجا : تس ، شج)

تاماشا ، كونسېرت و ... حاققىندا اعلان ، آگەھى : Afişa

حڪمتلى سؤزلر، كىچىك لاکىن دولغۇن ومعنالى سؤز : Aforistik

حڪمتلى سؤز . قىسا معنالى سؤز . قصار جملە : Aforizm

حڪمتلى و چوخ معنالى سؤزو تاثيرلى ابفادە نى كىچىك Aforizm بىر سۈزىدە اىفادە ئىتمە

Afrikit samit : كىپىلشن نوعلو صامت

Aftoqraf : مولفین اۆز طرفىينىن يازىلمىش ال يازماسى

Agent : موڭل . نمايندە

Agentlik : نمايندە لىك . موڭل لىك

Agentura : جاسوسلىق . جاسوسلىار

دونيانى درك ئىتمەيىن مومكۇن اولمادىيىي، اينسان : Agnostik

عا غلىينىن محدود اولوب دويغۇلار خارجىنده هئچ بىر شئى درك ائدە

بىلەمەدىيىيىنى ادعا ائدن اىدە آلىست فلسفى نظرىيە

شهر مئيدانى ، خىابانى و سايرىن آدى : Agoronim

بؤيۈك و آچىق صحنه دن قورخما خستە لىيىي : Agrofomia

بئجريلىن تورپاق ساحە سى ، چۈل ، تارلا آدى : Agroonim

هاوا بالونو : Airostat

سارى چىچكلىرى اولان آغاچ يا كول بىتگىسى : Akasia

اویغۇنلاشما . اویغۇنلاشىدىرىلىما : Akkomodasia

يىغىلماق . جمع لشىك : Akkomolasia

مَعْنَى نِين سِسِينَه او يغون چاليشان آهنگ و موسيقى : Akkompanoment
الكتريك انرژي سينين توپلانماسي : Akkomulyasia
تأثیرلیک حال : Akkuzativ hal
فيزيك ده سس بجئي : Akostik
Akromonoqram : باخ anadiplosis سؤزونه
ايختصار و قيسالتماقلاردا عبارت مرکب آد . آدر ، آ. ب. ش. (آمریكا بيرلشميش شيتاتلاري)
اسكي یوناندا شهرلريں کناريnda اولان تپه لريں : Akropol
اوستونده کي قالا
Bir ، ايکي ويا نئچه علامتین قصدا اينکاريله تصدق : Akroteza
اولونان آنلاييشي قاباريقلاشديرما ، آنتونيمين بير نوعو
مثال : دونن يوخ ، بويون يوخ ، بيريسي گون
ورغو ، سؤزلريں سونونجو هئجا سينين بير آز يوكسک تونلا Aksent
ایفاده ائديلمه سی. وورغو اولاسا او خود و غوموز چوخ سؤزلريں^{معناسينى باشا دوشہ بيلمريک . قيد ائتمه ليک کي ، امری فعلرده وورغو سؤزون ايلک هئجا سينا دوشور}
Aksentoloji varyant : تلفظ واريانتي
Aksia : سهم . سهام
حرکت . چيخيش . ايش : Aksiomatik
ثبتوت سوز قبول ائديلن فيکير : Aksion
Aksioner : سهامدار
دانيلماز حقیقت . واقعیت . ثبوتا احتياجي ادعًا : Aksiyon
اولمايان
Akt : ايش . حرکت . عمل
دانيلشانين تماماميله باشا دوشدويو و هميشه : Aktiv – lugət
ايسلتديي سؤزلر
Aktiv : معلوم . فعال
Aktiv ləşmə : فعال لاشديرماق
اهميت . ضروري . گركلiek . چوخ لازيم : Aktual // aktuval
حال حاظر اوچون واجيب ليک : Aktualliq
Akvavel : سولو بويا (آبرنگ)
Alafranqa : آوروپا ساياغي
ديوار ، هيكل تراشليق ، جرا حليقدا ايشلديلن آغ گچ : Albaster
عئيني بير سسين و هجانين شعرده ، نقطده تكرار لانماسي : Alitrasion
(واجه آرائي)

الكل . اسپيرت : Alkoqol

مجرد مفهوملارين كونكرئت ، حياتى اوبرا زلارلا عكس Alleqoria ائتديريلىمە سىندن عبارت مجاز نوع : تمثيللرده ؛ قورد آج گۈزلولويو ، دوشان قورخاقلىيى و ساير.... آللئقوريا حساب اولور.

هر هانسي بير مجرد مفهومون ، فيكرين : كونكرئت بديعي صورتده عيانى ايفاده سى مجازي . استعاره . كنايه : Alleqorik

Alleqro تئز . ايتي . جلد :

Allitersia باخ alitrasion سؤزونه :

بير جمله ده معىّن سسين تكراري ، فارسجا بونا « واجه Allitersia آرايى » دئييلير 1 - قاز وور قازان دولدور 2 - بيچين چيلر هامىسى بيچمه دن سونبوللىرى بيچيلىبىرلر اؤزلىرى 3 - باش قوربان باشارانا 4 - الدن قالان اللې ايل قالار

ديل دېيشىمە لرى اساسىندا دوزلن سؤزلىرين ياخين Allofon سىللر ، علامتلرىن بير - بيرىندن لنمهسى آداملار // آدامنار (ن - ل) ، انسانلار // انساندار (ل - د)

سؤزون واريانىتى ، آتىلمىش سؤزلر ، سلام عليكم : Alloloq يئرينه ، سلام

جوغرافى يا شخص آدینىن باشقا Allonim واريانتلارى عنى بير شئين (يئرينه) بير نئچه آدلا آدلاندىرماسى ، پارالل آدلار ، بير سؤزون نئچه واريانتلار آدلناسى مثال : 1 - وولگا // ائدىل // ايتىل 2 - تانرى داغى // تيان شان ، آغرى داغ // آرارات يازىنин باشقا شكىللرى ، قدىم الفباميزدا « ن »

سسىنин آللو قرافلارى اينگ / نگ ، سا غير نون كيمى : Alloqraf گرافيك واريانت . بير حرفين نئچه شكىلدە :

يازىلماسى . (يازىنин باشقا شكلى)

سؤز بيرلشمە نين واريانىتى ؛ حيات وثيقە سى - حياتا Alloraza وثيقە ، اوره يى گئتمك - اوره يى كئچمك : چورك آغاجى ، آما آغاجى كيمى ايفاده لرده ، آغاج : Allosem سؤزو آللۇسئم حساب اولور

بير يازىلى ادبى اثرده ، اساطيردن ، تارىخدن Alluzia وسايره دن ايشله دىلن ايفاده لر (تلمىح) شاه عابباسىن دوربونو يادش بئخير (شهريار) ، مشهدى عباد كيمى اؤزوندن چىخما

موسیقی کؤکوندە اساس سسین یارىم تون يا بوتۇو تون : Alterasia زىل يا بىم لشىرىلىمە سى مومكۈن اولان ايکى قرار دان بىرىنىي سئچمك مجبورىتىنده Alternativ : قالماق . مجازاً عاگىلىي ، ذكالى **بؤلۈشۈرۈمە سوال :** Alternativ sual : بىم قادىن يا اوشاقدىسى : يوواق صامت (گىردى صامت) : Alveolyar samit : مضمۇن داخىلىيندە بىر - بىرىنە عكس معنالارى اىفادە Ambivalent : ائدىن دىيل فاكتى مثال : بورجلو - بورجلونون ساغلىغىن اىستر . بورادا بورجلو سۆزۈ ئۇرنىك دىر . فعللىردى ، كئچىنەمك (ياشاماق ، دولانماق) و سايير عىنى سىنتاكتكى و احىدىن ايکى شكىلدە آنلاشىلماسى ؛ Amfibolia اوردو هوجوما حاضىرلاشدى بو سۆز ايکى آنلام داشىير 1 - اوردو حملە يە حاضىر اولدو 2 - اوردو هوجومون قارشىسىن آماغا حاضىر اولدو **آنتونىمېن بىر نوعو دوركى بوردا قارشىلاشدىرىلان ضد :** Amfiteza : معنالارىن هر ايکىسى تصديق ائدىلىر مثال : ساغا دا ، سولادا دققىتىردى ، ياي اكىنچى قىش دىلنچى ، بؤيوك ده كىچىك ده ، گئچە ده گوندوز ده شكىلسىزلىك . فورماسىزلىق . جذرى : Amorf تحرىد اولۇنۇش دىللر . كؤك سۆزلو دىللر (چىن ، ژاپون دىللرى) Amorf سۆزون تاثيرىنى آرتىرماق اوجۇن عىن ويا ياخىن سۆز : Amplifikasia معنالى سۆزلەرى ياناشى گتىرمك . مثال : 1 - يىغجام ، قىسا ، لاكونىك بىر دىلدە يازماق 2 - ساغ ، سالىم ، اسن دىر نقطە لر آراسىندا مسافە . مجازاً گئتىشلىك ، وسعت : Amplituda رول . آرتىستىن خصوصىتىنە گۈرە اىفادە ائتدىيىي روللار : Amplua دايىرە سى (نقش ھنرى) Amredit تكرار سۆز : söz عىنى سۆزون تكارىندان يارانىش سۆزلر ، خور - خور ، گور - گور ، شير - شير ، بام - بام ، قار - قار ... ايشلەنە نتيجه سىنده دىرىن گئتىدىكچە آزماسى : Amrotizasia (استھلاك) بىر اىفادە كى ، بىرىنجى جوملە نىن سون سۆزۈ سونراكى جوملە نىن بىرىنجى كلمە سى اولور : خسرو دئىيلم

کى منه دىلبر ، شيرين اولا گاه ، گاه شگر(فضولى) . لياقتلى بير يولداش اونودولاندا كوتله لر گئورور ، گئورور و دئيير (مير جلال) . قديم كلاسيك ادبياتدا بونا « رەلاجىز على الصدر » دئميشلر « اپانالىپسىس» ده دئييلير ، ارتباط ، جالاق ، ايلگى ، (پيوند)

بير نطق حصه سىنده ، كلمه نين و يا بير جمله نين Anafora

عىنى ايلك پارچالار كىمى تكرارى :

جومله لرده سؤزلر آراسىندا كى علاقه ، سؤزلرين Analistik - dil : اؤزلرينى فورمالارىلە دئييل ، كۈمكچى سؤزلر ، سؤزلرين سيرالانماسى و ساير واسىطە لرلە ايفادە اولونان دىللر (اينگىلىيس و رومان دىللرى)

Analistik forma : تركىيى شكل

Analiz : تخليل

Analogi : اوخشارلىق . شبات :

بنزر لىك ، اوخشارلىق . كىرە سؤزونە اوخشارلىق Analoqia واسىطە سىلە ؛ گئز كىرە سى ، قولاق كىرە سى ، دىش كىرە سى

بىر دىلە خصوص سؤزون فونئتىك تركىيىجە باشقى دىلين Analoq سؤزونە اوىغۇن گلمە سى (مثال : آذربايچان ، فارس ھابئلە اينگىلىيزجە ده اولان « بال » سؤزو هر اوج دىلە فونئتىك اوخشارلىقىغا باخماياراق موختليف معناalarا صاحىب دىرلر .) تلفظو راحاتلاماق اوچون سوسوق (صامت) سسلرين Anaptistik آراسىنا علاوه ائدىلن مصوت سارتىر // سارتىر ، ماركس // ماركتىس ، شكسپير // شئكئسىپىئر و ساير

سوز و سوز بىرلشمە لرىنин يئرىنى دىيىشىكىدە آلىنان Anaqram يئنى تىپلى سؤزلر : علم // عمل ، كمر // كرم أتك // كته ، كباب // بابك ، زمان // نماز ، كلف // فلك، كرامئر // رئمارك [بىزبو تئرمىنى ايكيه بؤلوروك ناقص آناقرام : بو حالدا كلمە نين بير و يا ايکى حرفينىن يئرى دىيىشىر لاكىن تا آناقرامدا سوز تام ترسنه اوخوناراق يئنى سوز يارانىر بابك // كباب ، فلك // كلف كىمى بعض سؤزلر تام ترسىنە دوزولىندە يارانان يئنى سوز ون آنلامى دا عكس اولور مثال : كؤچ // چوك وسايير ، لاكىن ائلە حالدا وار كى ، سوزو يئنه ايلك معناسىنى ساخلايىر مثال قاچ = حصه ، دىلىم ، بؤلوك ؟ بو سوز آناقرام اولاندا دا چاق = بؤلوم ، تىكه ، كسىك

سسلىرىن تلفظ ائده بىلمك قابىلىيىتىنى ايتيرمكدىن Anartria عبارت ، نطق پوزقۇنلۇغو : SSS

Anarxia هرج - مرج لىك . حکومت سىز لىك . باشىنالىق :

Anarxizm هرج - مرج ، باشىنالىق

Anastrofa سينتاكтик بىرلشمە نى تشکيل ائدن سؤزلرىن عكس سيرا اىلە دوزولە سى مثال : آلتدان گئيىنib : اوستدن قيفىللاندى ، اوستدن گئيىنib آلتدان قيفىللاندى . شامى صبحه ، صبحى شامە چكىرسن

Anatomia جانلى اورGANİZMİN فورما و قورولوشوندان بحث ائدن : علم

Anatomik leksem : انسان و حيوان آدلارىندان قويولان جغرافي بؤلکو آدلارى ؛ قوشاديز ، آلا گؤز مزيره ، داش اوز ، زيتون بورنو ، باهار آغزى

Anaxronizm بير دورون دىل نورمالارينا موافق اولمايان اىفادە لر تارىخى حسابلامادا بوراخىلان سهو شئكسپىرىن ژول سئزار رومانىندا توب و ساعات واردىركى ، رومادا اوzman بئله بير شئيلر اولامىش دير بابكىن سۆزو اىلە دىشنه توپلار آچىلدى ، معلوم اولدوغۇ كىمىي بابكىن دئوروندە توب دئىيلن سىلاح ھله اختراع اولۇنامىشدى . زامانلا اوېغۇن گلمە يىن كۈھنلەميش عادتلر ، باخىشلار ، آنلايىشلار . تارىخي يانلىش

Andronim آنتروپونىمین بير نوعو ، قادىنин ار آدى اىلە آدلاناسى و سايير.. اوستا آروادى ، خان قىزى ، ام خاقان (مظفىالدين شاهىن آروادلارىندان بىرىنىن آدى)

Anektod گوللى ، مزى بير حادثە حاقيقىندا اويدورما قىسا : حكايە ، لطيفە

Anemonim طبىعى فلاكتىلە باغلى حادثە لرین خصوصى آدى روس دىلىيندە بئس ، فلورا ، آليسا ، آوا سؤزلرى :

Animalist حئيوانلارى ترسىم ائدن رسام :

Animistik ابتدايى اينسانلارين هر شئىدە روح اولدوغۇ ايناخى :

Anket قاباقجادان حاضىرانلىقىش سواللارا جاواب آلماق اوچون : سورغۇ ورقە سى

Annominasia يانىلتماج ، عىن كؤكىن دوزلن سؤزلرىن جوملە داخىلىيندە ايشلىلىمە سى 1 - زىزم زومزومە لى گۈللرىن داغلار (علسىر) 2 - يوللار يولچولارين يول يولداشىدىر (جابىر نوروز) 3 - هر كسىن واردىر كسى ، من كسىن يوخ بير كسى ، من كسىن سىنسن كسى ؛ اى كىمسە سىزلىر كىمسە سى عمومى شكل و قايدالارдан كنار اىفادە طرزى، منظم **Anomalia** ايشلىنمه يىن اىفادە طرزى مثال : 1 - منيم كى (بىزىم) منه

(بىزه) دىدى 2 - اولايا مندن قورخورسونوز 3 - قاچاراق گئىدى

مؤلّفىنин آدى بلى اولايان اثر . آدى گىزلى : Anonim غير طبيعى . عمومي قايدا يا اويفون اولايان : Anormal دسته . تناسب . آهنگ دارلىق . بير جموعه نى تشكيل : Ansamil ائدن شئى لر و عضو لر دشمن . ضدىت . بارىشماز : Antagonism

يئر كوره سينين جنوبى قطب ساحهسى . گونئى قطب : Antarktika تارىخي فاكتلارا ڏد اولماق . تارىخي : Anti istiroizm // anti istorizm سندلره ڏد اولماق

يئرين بير بىرينه تام عكس نقطه لرىنده : Anti pod // anti pud ياشايالار، دوشونجىه، خاراكتىلىرى بير - بىرينه ڏد اولان آداملاр نطقده ايلگىلى اولان ، جمع لشن سؤزلرىن بير - Anti teza بىرينه آنتوتونيم (متپاد) مناسىبىتىدە اولاسىندان عبارت اوسلوبى فيقور . من آشاغى قولپا آل آتيرام - سن يوخارى قولپا . قولپا سؤزو ايکى سؤزون مو azi سىدير ، حال بوکى بىرلىك يارانغير و ضدىت واردىر

Antifraz سؤزونه باخ efemizm :

ايントوناسيا (سىين آلچالىب ، اوجالماسى) ايله علاقە Antifrazis دار سؤزون عكس معنادا ايشلىدileمە سى مثال: آى ظالىم ! گؤزل دانىشىر (اصلىنده دانىشىغىن گؤزل اولادىغى) . گؤزلچە (چىركىن) . غىبعلى چوخ ظريف وكم خورك دير، هر يئىنده بىرباتان چئرك و بىرقوزو ايچرى اۇتۇرۇر، بورادا ظريف وكم خورك «آنتى فرازىس» دير

قديم يونان و روما اجتماعي قورولوشونا ، مدنىيتىنە ، اينجه صنعتىنە عايدى اولان

سوز بىرلشمە سىنده گئىدىكچە يوكسک بير حالدان Antikilimasia آشاغى حالا گلمك و گئىدىكچە جهتىن ضعيغ لشمه سى 1 - دوققۇز آى ، دوققۇز گون ، دوققۇز ساعات ، دوققۇز دقيقە ، دوققۇز ثانىيە كئچىندىن سونرا 2 سونيا اي دىلبر پاكىزه ادا سنه بو نااغدى بىيىن جانى فدا (م. ع. ا. صابير)

عىنى سرزلرىن بير يئرده مختلف خوى وظيفە لرده Antimetabola تكرارى مثال : يئمك اوچون ياشاماق دئىيل ، ياشاماق اوچون يئمك لازىم دير

كيميا وي مادە لرلە ميكروبلاردان قورونما و : Antiseptika ضرسىزلىشىرىمە اوصولو

تضاد . ضدیک . عکس لیک : Antiteza

تئزه قارشی قویولان مدعّا : Antitezis

ختلیف یا زیچیلارین اثرلریندن (اساساً شعرلریندن) : Antologya

سئچیلمیش اثرلر جموعه سی اینسان یاشاییشی ایله طبیعتدن بحث ائدن علم : Antoloji

معناجا بیر - بیریله ضد اولان سؤزلر، باشقا سؤزه Antonim

قارشی عکس معنا داشییان سؤز . یاخشی - پیس ، آشاغی - یوخاری ، آز - جوخ ، تئز - گئج

معین آدی بیلدیرن سؤز عوضینه اونون علامتی سؤز Antonomazia و ایفاده لرین ایشلدلیلمه سی 2 - معین شخص آدینین تصویری شکیلده ایفاده ائدیلمه سی . 2 - تاریخدن ، بدیعی ادبیاتدان معلوم اولان خصوصی بیر آدی عمومی آد یئرینه ایشلدلیلمه سی مثال : خسیس یئرینه حاجی قارا ، فیریلداق یئرینه شیخ نصرالله و سایر.....

اینسانین بیولوژی طبیعتینین جانلی جسم لر : Antropologia

سیراسیندا موقعی ، اونون عمله گلمه سینین و سایرینی هر طرفی تدقیق ائدن علم

شخص آدی و دیگر جانلیلارین ، اشیالارین آدینا Antropomorf ad دئنه سی و سونرا همین اشیا و حادثه لرین خصوصی لشمه سی .

اینک آدلاری : آلا گؤز ، قارا گؤز ، بنووشه ، قارا گیله

ایت آدلاری : قورخماز ، گوموش . کافه و رستوران آدلاری :

روشن رستورانی ، نرگیز کافه سی و سایر

اینسان شکلینده اولان آللاه : Antropomorf

شخص آدی، آد ، فامیلیا ، آتا آدی ، تخلص ، لقب : Antroponim

اینسان آدی . شخص آدی : Antroponim

آنترپونیملرده آد دوزلديجي و آد Antroponimik formant دشیشدیریجی شکیلچیلر : گول+ وئر+ دی ، گول + اوش+ جان ، آد + ئی+ شیرین ، گول + نار + آ او آدلارکی ایلک باخیشدا معین بیر دیله Antroponimik areal با غلاییریق سونرا گئوروک کی ، همین آدلار باشقا بیر دیلدن گلمه دیر مثلا : ایلک باخیشدا ، اسمائیل ، ایبراھیم ، سولئیمان ، زولئیخا عرب منشائی سانییریق حال بوکی بونلار قدیم یهود دیلیندن (ایبرانی) دیر و شاموئیل ، آبراھام ، زاخا ، شولومون آدلارینین آرئالیدیرلار

آدلاردان شکیلچی رولو اوینایان حصه لر مثلا : Antroponimik əsas عارف+ه ، قریب + جان ، حسین + علی ، ایلیاس+ یوسف اوغلو+ نظامی ، صمد وورغون و ساییر

معین دورده شخصین طبقه ، مذهب ، فرقه Antroponimik formul و ساییر .. گؤره رسمي آد وئرمە سیستئمی ؛ قامغان اوغلو باییندیر خان ، خانلار خانی باییندیر خان ، قارا گونه اوغلو قارا بوداق و ساییر .. (آد+ اتا آدی+ فامیلیا) ، (فامیلیا + آد + آتا آدی)

شخص آدیندان دوزلن یاشاییش منطقه آدی : Antroponimik oykonim معین بیر سؤز ، فعل و آدا قوشولوب، آد يارادان شکیلچی : گنجه + وي ، تبریز+ه ، خان + لار ، سئو + ایل ، گول + اوش ، قورخ + ماز و ساییر

شخص آدلارینی اؤیرنن علمی ساحه : Antroponimika

شخص آدلارینین جمعی ، توپلوسو : Antroponimya

شخص آدیلا باغلي سو ، چشمە ، بولاق ، دنیز : Antroponomik hidronim و ... آدی

شخص آدیندان دوزلینن داغ آدی : Antroponomik oronim

شخص آدیندان دوزلديلن يئر آدی . .

Aorist tərz : بیتمیش طرز :

Aparat : آلت . جهاز . قورغو . دزگاه :

عمومى سؤز ، عمومى آد . خصوصى آدين عمومى آد و يا سؤزه چئوریلمە سى

Apelyativləşmə : خصوصى آدين عمومى آدا چئوریلمە سى :

Apofeozi // apofoz : مدح . تجلیل . اؤیمه :

معین فونئتیك قانونلار اساسىندا سؤزون سون سسى ويا سسلريينين دوشە سى ايله مئيدانا گلن قىسالتما و معاصير دىلىمېزدە دىيالئكتىلدە : آدە// آگىدە // آى گىدە ، آز // آغيز // آى قىز ، آشى // آيشى // آكىشى // آى كىشى و سایير .. اختصار يولو ايله دوزلن سؤزلر؛ آئرو// آئروپلان ، كىنۇ فيلم// فيلم ، فوتوقرافىيىا // فوتو و سایير

سوزلردىن بوراخىلان سسى عوض ائتمك اوچون حرفلىرىن Apostrof :

آراسىندا اوستوندە قويولان ويرگول شکىلى اشاره

مشهور ايفادە ، آتلار سؤزو ، ضرب المثل ، حكمتلى Appilikasia سوز و ساييرىن تام شكىلدە و يا قىسمما "بىدىعى اثرداخىلىيندە ايشلىلمە سى ؛ هله آغ كوركۇ بورون يازدا ياشىل دوندا ايىكى Appositiv ad گئيرىسن ، قورادان حالوا يئيرىسن (شهرىيار)

مستقیل آددان عمله گلن مرکب آد . بالا خان - صابونچی ، سامور - دوه چى ، کور - آراز ، لنکران - آستارا ، باکى - تبریز و.....

تجربه دن و تجربه نین نتیجه سیندن آسیلی اولمايان : Aprior کؤك و سون أكلردن يارانان ديللر (ايلىتصاقى ديللر) :

Aqlotinativ التصالقى ، ملتصق ، سون اکلى ديللر ، (پسوندى ديل) :

مئيدان و بازار آدلارى : كاغيزچى بازار ، سامان مئيدانى :

Aqrobiologia اکينچيلىيە، بىتگىچىلىلە، حئيواندارلىغا : تأثيرىدىن عمومى بىولوژي قانونا اوىغۇنلۇقلار حاقيقىدا علم تۈپۈنۈمىن بىر نوعو (تارلا، دوزنلىك) گئنىش اراضى آدى ، جىدىر دوزو ، شىروان دوزو :

Aqyonim آن عزيز ، آن سئويىمىلى آد مثال : آنا ، محبت ، وطن : سعادت ،

Areal معين فونئتك ، قراماتيك ، لئكسيك ، حادثه لرين : يايىلدىيغى ساحه دئمكىرى

Aria اوپئرا - كانتاتا و اووئراتورييا اثرلىرينى : اوركىستئرين موشاعييە تىلە بىر موغنى طرفىيندن ايفاده ائدىلن پارچاسى

Arifmetik حساب علمىنин اوصولو :

Aristokratia حاكىم صىنفىنин يوكسک طبقه سى . زادگانلار . اعيانلار

Arketika يئر كوره سينين شمال قطبي ساحه سى . قوزئي قطبي : اراضىسى

Arqo يالنىز بىر محدود و پئشه كار قوروپونون و سايرين : ايشلىدىيى و باشقىلارين باشا دوشە دىيىي شرطي ايفاده لر و سؤزلر

Arqoment دليل . سند . ثبوت :

Arqotizm ادبى ديله بىر «آرقو» دان كئچميش سؤز يا ايفاده :

Artikel بعضى ديللرده معىن لىيىي و غير معىن لىيىي و بعضاً جنسى : بىلدىرمهك اوچون اىملردن اوّل گتىريلىن حصه

Artikl تلفظ فورماسى . سىلىنديرمە .

Artikuliasia تلفظو اوچون ديلين ، دوداغىن ، داماگىن ، سى سىين مخرجى ، مخرج

Arxaik : كؤهندىمىش ، كؤهنه ، اسکى ، قدىم
معاچىر دوردە ايشلىلە يىن و كوهنلىمىش سۈزلىر نئچە
نوعو واردىر 1 _ لئكسيك آرخائىزم : معاچىر دىلدە
سىنونىيملرى اولان آرخائىك سۈز دانلا (صباح) ، يازى
(چۈل) ، تانگرى (آللە ، يارادان) 2 _ سئمانتىك
آرخائىزم : معاچىر دىلدە ياشاييان ھم دە كؤهنه معنادا
ايشلىن سۈزلىر : فضولى دە ، انقلاب و سياست سۈزلىرين مثال
ۋئرمك اولار كى، سۈزلىرين آرخائىك معنالارى كىمى : نئيلرسن
اگر آتان ئاشىتسە قەرايىلە سنه سيايت ئىتسە
يئرى دير آھىم ايلە وئرم انقلاب سانا . 3 - لئكسيك فونئتك
آرخائىزم : اوّل كى معناسى قالىب ، سس ترکىبى دېيشن سۈزلىر
؛ قانسى (هانسى) ، يالقوز (يالقىز) ، بىرلو (بىرى) ،
گۈنلەك (كؤينك) ، بىگى (كىبى) 4 - اتنو قرافىك
آرخائىزم : عادت - عنعنه ، معىشت طرزى ايلە علاقە دار اولان
آرخائىزم مثال : باش پولو ، گئجه كىسى ، شار سالدى ، اوز
گۈرۈمچە يى ، آليشدىم - ياندىم (بىر پارچا) سال - كئچىد
، قاپدى - قاشدى (بىر نوع ماشىن) وسايير
Arxeologia : قازىنتى يولو ايلە قدىم انسانلارين مدنىيەتى ايلە
مشغول اولان علم ساحە سى

قدىم يازىلى عابىدە لرينى تصویر و نشرى : **Arxeoqrafia**
قدىم شكىل . كؤهنه لمىش فورما : **Arxetip**
سونراكى دىل واحيدلىرىنىن عملە گلمە سى اوچون بىر Arxetip
اساس تشكىل ئىدن ، ايلكىن ، ان قدىم فورما ، عادتا يازىلى
منبع لردە ايشلىلە يىن ، بعضا پروتوتىپ و پرا فورما دا
دئىيلير
Arxi fonem : قارىشىق فونم
جوغرافىادا بىر - بىرينىه ياخىن اولان آدلار قوروپو : **Arkipelaq**
بىر اثرين يا خود بىنانىن حىضە لرينى آراسىندا : **Arxitektonika**
اوېغۇنلۇق و آهنگدارلىق
Arxitektor : معمار
Arxitektora : معمارلىق
Arxiv : آرشىو . كؤهنه سىندرى ، يازىلارى ، عابىدە لرى :
ساخلاماق سىستئمه سالماق ، تصویر ائتمىكلە مشغول اولان موسسه
باش كئشىك . مسيحي روحانى لرينى باشچى سى : **Arxiyepsikop**
باستان شناسى : **Arxooloq**

اودا (آتش) دا و املی او لان ماده لر :
Asbest : (ضد آتش)

ضد معنا . عکس معنا : Asemantik

آلینما آدلارين آذربايجان ديلينده فونئتيك و
آلونوماستيك او يقونلاشديريلما سى : ثابت / ثابيت ، حرم /
محرم ، جبار / جاببار ، عباس / عابباس ، محمد / محمد و
سايير

بير سسين باشقا سسه او يقونلاشما سى ، بعضى ديلچيلره Asimilasia
گؤره عرب ديلينده كى ادغام سؤزونون سينونيمى ، بير نئچه
نوعو وار مثال : ايستىس / ايستس ، نارلار / ناررار
باشلاماق / باشداماق و

آلینما آدلارين آذربايغان ديلينده فونئتيك و
آلونماستيك او يغونلاشديريلما سيمثال : عباس / عابباس ، جبار /
جاببار و سايير

با غالييجي سيز : Asindektik

بيرلشديريجى عنصرى اولمايان تكرار : گؤز - گؤز ،
تئز - تئز ، گئدە - گئدە ، ازيم - ازيم (ازىلمك) ، يانىب -
يانىب (تۈكۈلمك) و سايير

با غالييجي سيز علاقه لر : آل منيم ، آتك منيم :

Asketik : زهد . ترك دونيا . رياضت :

Aspekt : گوروش . باخيش . نقطه نظر :

عالي مكتب يا علمي تدقيقات ايداره سينده علمي ايشه :
Aspirant : حاضرلایان آدام

ايتي و جوشقون رقص ايفا ائديلركن سؤيلەنيلن ندا ،
Assa : چىخاريلان سس

بير سسين يانىنداكى سسه بنزدىلمه سى (آتلار = آتلار)
Assimilasia : بير خالقين باشقا خالقين دىلى و عادتلىرى و ...
قبول ائتمەسىي نتيجه سىندئه اونون ايچريسيىندە ايتىب
گئتمەسى ، استحالە

حاكيم ميللتىن دىلىنى ، مدنىتىنى ، عادتلىرىنى زورلا : Assimiliator
محکوم خالقا قبول ائتدىرمكىلە اونون مىلىي و ارليغىن مۇ ائتمە
يە چالىشان آدام

متخصص كۈمكچىسى (استادىيار) : Assistent

ثابت بيرلشمە لرى تشكيلى ئىدن آردېجىل سيرالانان Assonans
سۈزلەر ، تركىبىندە عىنى و ياخىن صائىتلرىن بير -
بىرىنى اىزلىھ سى و تكرارى : آچىق آغيز آج قالماز 2 - آلا

قارغادا آلاجاغین اولسون . نئچه نوعو وار ياريمچيق آسسونانس : ايگىد اولر اونو قالار ، اوكوز اولر گئنو قالار .
تام آسسونانس : 1 - آزاجيق آشىم ، آغريماز باشىم 2 - اوجونو توتوب اوجوزلوغانلىرى
بىر مالىن موختليف نوعلىرى . چئشيد : Assortment
Assosia : اتفاق . بيرلىشمە
Associativ : كمكچي
Assusia : اتحاد . اتفاق . جمعيت . بيرلىك
Astionim : اوينىمىمىن بىر نوعو ؛ شەرلىرن خصوصى آدلارى : موسکووا ، باكى ، شاماخى ، شوشى ، ناخجيوان ،
Astionomia : شهر آدلارىنىن جمعى ، توپلوسو
Astrofizika : آسترونومييانىن گؤى جسم لرينىن فيزيكى كيمىيا وي : خاصىتلرىنى اؤيرنن شعبه سى
Astronim : گؤى جىسملىرىنىن آدلارى منجم . اولدوز و گؤى جسم لرينى تدقيق ائدن آدام :
Astronom : گؤى جسم لريندىن اونلارىن سىستمىندىن ، قورولوشوندان منشائىي و حركت قانونلارىندان كيمىيا وي
 تركىبىندىن بىرلىك
Astrotponim : گؤى جسم لري آدىندان دوزلىنىن يئر آدلارى : مشغول اولان علمى شعبه ، كوسونىمر ده بو شعبه يە باغلىدىر لار
Astrotponimika : گؤى جسم لري آدىندان دوزلىنىن يئر آدلارى :
Astuasia : اجماع . جمعيت . بيرلىك . شركت
Atavizm : چوخ اوزاق اجدادىندا اولوش خاچى و عامتلىرىن نسىلدە گئرونىه سى
Ateist : آللاهسىز ، كافر ، آللaha اينانمايان
Ateizm : آللاهسىزلىق ، كافرلىك ، تانرى گئن
Ateli : رسام ، نقاش ، هئيكل تراش ، عگاس و ساييرين ايشى يئرى ، ايشلى زامان خارجي ، زاماندان قيراق ، اوينه سيزلىك
Attemporal : معىن سىستم اوزره توپلانمىش جوغرافي خريطه لردن عبارت :
Atlas : اولان كىتاب
Atletik : ايدمانچىلىق . وردىش :
Atmosfer : فضا . جو . هاوا :
Atomistik : تجرىدىلە
Atribut : علامت . رمز . نشان :

Atributiv . تعیین . تعیین کیمی ایشلديلن :
Auslaut سؤز سونو :
Avanqard اؤن دسته . قاباقجیل دسته :
ماشین ، قاطار ، گمی و سایرین ایشلديي زامان خراب :
اولماسي قضايا اوغراما سی
Avtobioqrafia بير شخصين اؤز طرفيندن يازيلميش ترجمه حالي :
Avtonom söz مستقل سؤز :
Avtoportret رسام اؤز شکليني اؤز اثرينده چكمه سی :
Avtoreferat علمي اثرين مولف طرفيندن يازيلميش ييغجام شکلى :
، يازىچىنinin اؤز طرفيندن يازىچى بئيوک بير اثرين خلاصه سى
حاكيمىت . حؤكم ائتمە . گوبود بير قوه يە كور - Avtoritar :
جاسيناتابع چىلىگە اساسلانان
Nفوذ . اعتبار . صلاحىت :
Avtosemantik مستقل :
Ayama بير شخصه و يا بيركوللئكنيوه وئريلن ايكنجي بير آد :
Ayrofotoqrafia طياره دن بير يئرين فوتو شكيليني چكمه . (عکس : هو ايي)
Ayuditoria محاضرە و درس اوتاغي . خطابە سالونو :
صاحبلىك معنالى مرّكب سؤز : گئى گؤز ، آجى Bahuvrihi//posessiv ديل ، خوش صيفت ، قارا ساج بو تئرمىن منشاً جە هيىند ديليندن آلىنمىشىر .
Ballada افسانە ، ناغىل يا خود تارخي مضموندا حكايه :
شكىيىنده منظوم اثر
سويندونچولوق . غارتگرلىك . تالانچى ليق :
Bantizm گوبود . وحشى . يونانلى لارين ايرانلى : Barbar \\\ varvar (فارس) لارا وئردىي آد
Barelyef ياستى سطح او زىرىنده آلچاق قاباريقلى تصوير .
قابارتا
Barelyeft قابارتا شكيل . نقاشي برجسته :
Barokko 16 و 18 - اينجى عصرلرده آوروپادا معمارلىق و
اينجە صنعت اوسلو بۇ
Baroqraf هاوا تضييقىنى (فشار) اولچن دزگاه :
Bationim سو آلتى دنيز دىبىينده كى هوندوللوك ، چاي ، يارقان :
و سایر شئى لرىن آدلارى
Baza اساس :

Bazis . اؤزول . بىنؤوره : اساس . ايشله نن و اورادان هر هانسى دىلە كئچن Bibleizm توراتدا ايشله نن و اورادان هر هانسى دىلە كئچن مشھور سۈز ، لغت ، ايفادە ، قانادلى سۈزلەر بير كىتابدا استفادە اولۇنان قايىناقلارى وئرمك . Bibliyografi : كتاب نامە ساكيت اوكتانىن غربىندە يئرلشن بعضى آدارلاردا Biçlamar يايىلمىش ھىبرىد دىلدىر كى، بو دىلدە اينگلىس سۈزلىرى مالايى دىلىنىن قراماتىك سىستېمىنە اویغۇنلاشدىرىلىر قوشادوداق : Bilabial ايکى دىللە لىك : Bilinqvism جانلىي جسم لرين حيات و انكىشا في قانونلارينىن تدقىق : Biologia ائدن علم جانلىي اورقانىزملىرىن خصوصى آدى : Bionim ايکى حصە دن عبارت اولان ، جوت تركىبلى كلمە . Birema جوت تركىبلى ايفادە . جوت تركىبلى كلمە : Birema ماصىرە يە آما . احاطە ئىتمە : Blokada كتابچە . رسالە : Breşura كرپىچ شكىلىنىدە پرسىنلىميش شئى ، مادە : Briket بير نوع يازى اوخونوشو . ايلك دفعە يونانلاردا Bustrofedon وملوشدور . بير يارىدا ايلك سطىرى سولدا ساغا ، سون سطىرى ساغدان سولا اوخوماق . بو تئرمىن قدىم يونان دىلىنىدە : «اوكوز جوت سورن كىيمى» آنلامىنىدادرى Butafora صحنه تاماشاسى اوچون لازىم اولان شئى لر : Butanik بىتگى حاقيقىندا علم (گياه شناسى) : Butanika بىتگى . بىتگى چىلىيە عايىد اولان . اوت - علف : چىلىيك . غنچە Buxalteria محاسبات . حسابدارلىق : Çar تئزار . روسىا بؤيوك انقلابىندا قاباق شاھلىق سلسە سى : آدى Cinovnik مأمور . حکومت قوللوقچوسو . حکومت خادىيى : Deakralizasia . حرفلىرىن سىين دىيشىدirmە . حرفلىرىن سىينى : دىيشىدirmە اوچون قويولان علامت . علامت قويولوش Deantroponimləşmə خصوصى آدلارين عمومى لشمه سى ويا دىگرساخە سىنه كئچمە سى و يىا دىگر آدا كئچمە سى . حاجى قارا حاجى قارالىق (خسىس لىك) ، فضولى ، بابك (يئر آدى) Debitiv فعلىن واجيب شكلى :

Deduksia : بير بير عمومي فيكيردن منطقی يوللا يئني مودعا
چىخارتىاق

Defakto : فاكتيك اولاراق . ايشه :

Defanizm : مودافعه تاكتيکاسى :

Definisia : شرح . تعريف :

Defis : ايكي سوز آراسىندا سؤز هجالارينى سطيردن سطيره گئچىرىدىكده قويولان كىچىك خط (اورنىڭ : باغ - باغات ، گئجه - گوندوز)

Defist : چىخارين گلىردن چوخ اولماسى :

Deformasia : بىر شئىين شكلى يا حجمى دېيىشمه سى ، پوزولما :

Degenerasia : طبىيعى شرايطن ياخشى اولماماسى او زوندن بىتگى و حئيوان اورقانىزمىنин نسىلدن - نسىله جىلاشماسى ، پىسلىشمه سى ، پوزولماسى

Degenerat : جسمى و روحى پوزغۇنلوق علامتلرى اولان آدام :

Deizm : آلالاھىن يالنىز دونيانى يارادان ايلك قوه اولدوغونو مومكۈن حساب ئىدىن لاكىن اونون بىر شخصىت كىمى موجود اولوب طبىيعت و جمعىت حىاتىنا مودا خىلە سىنى اينكار ئىدىن 19 اونجو عصرلرده آوروپادا يايىلان دىنى - فلسفى جريان اون گونلوك زامان اولچوسو . آيىن اوچدە بىرى :

Dekada : شعر و نثرىن ھىجانلى سس و حركتىلە سؤىلەمە .

Deklamasia : بدېيعى او خوماق مهارتى دىكلەمەچى . بدېيعى اثرلىرى مهارتىلە او خوييان آدام :

Deklurator : بىزك اوچون اولان :

Delarasia : موھوم بىر مسئلە حاققىندا رسمي بيانات :

Deliberativ sual : مصلحت سوالي :

Demaqogia : مقصدىنە چاتماق اوچون هر جور وعد اىلە ياخود بؤھتان و ساير لە كوتلە نىن گئرى دە قالمىش حصە سىنى ذوق لرىنە ، احوال روحىيە سىنە رىاكارجاسىنا او يغۇن لاشما (عوام فريبي)

Demarkasion : محدودلاشدىريجى ، حدودلاندىريجى :

Demiork : افلاطون فلسفىينە گئرە دونيانى يارادان گوج .

Tanri : تانرى . دونيانىن روحى

Demiyurk : افلاطونون ايدەآل فلسفە سىنە آلاھ :

Demokratia : دئولتى ايدارە ايشى خالقىن اليىنده اولدوغو ايدارە اوصولو ، سياسى قورولوش ، خالق حاكمىتى اجتماعى سياسى حركتلر و تشكيلاتلارين بوتون اجماع عضولرىنин اشتراكىي اىلە اير لىليلىن رەبرلىك اوصولو

عوامانه . عوامچىلىق . عوامى آلداتما : Demologia
ابليس ليك . شئيطانلىق : Demonik
اھالىنин تركىبىنى ، آرتىميمىنى ، مقدارىينى ، حركتىنى : Demoqrafia
 اؤيرنگىلە مشغول اولان شعبە بى عموم خالق و اھالىنин حكومت و سياسى - اجتماعى : Demoratizm
 گئدىشىلدە اشتراكى . جازاً : سادە لىكلە حيات كئچىرىلمە Denominativ
 اسمى : ديل و احيدىنин يالنىز مضمونو، اساس معناسىنىيافادە Denotasia
 ائتمە . كوننوتاسىانىن عكسى موافق ديل و احيدىنин عكس ائتديردىگى خارجى عالمىن Denotat
 اشىا و حادثە لرى خصوصى اىملەر دئىيلير ، آدین معناسىنىن اىفادە Denotativ ad
 اولۇنان مفهوما مناسىبىتى ديش صامتلىرى : dental samit
 هئچ بىر شكىلچى قبول ائتمە دن خصوصى آدین عمومى : Deonim лешмә
 لشمه سى (آي ، باداملى « سو » ، كئشمير « پارچا »
 شكىلچى لر واسىطە سىلە هر هانسى خصوصىب Deonimik adyekt
 آددان دوزلن صفت ، ماركس // ماركسيست ، لئىنن // لئىننیست ، مائو // مائويست ، توپونىمىك آدلاردا دا لى// لى// لو// لو شكىلچىلرى آرتىرماقاڭلا بو آدلار يارانىر : باكى // باكىلى ، تبرىز / تبرىزلى و ...
 شكىلچىلرىن كۆمگى اىلە خصوصى آددان دوزلن : Deonimik adyekativ
 صفت . شكى _ شكىلى ، تبرىز _ تبرىز و ...
 شكىلچىلر واسىطە سىلە هر هانسى خصوصى Deonimik substantiv
 آددان يارادىلان عمومى آدلار دينامو // ديناموجو ، سليان // سليانچى و ...
 ساير.....
 هر هانسى خصوصى آددان يارادىلان باشقى خصوصى آد Depropriativ
 كورچايى // كورچايىلى ، آران // آرانلى ، ستار خان // ستار خان كوچە سى و ساير.....
 اھالى طرفىيندن سئچىلىميش نمايندە . مىللەت و كىلىلى : Deputat
 دىلدە باش وئرن دېيىشمە لرى او دىلىن اصل خصوصىتلىرىنىن پوزولماسى ، دىلىن كورلانماسى ، خراب اولماسى كىمى قبول ائتمە
 شكىلچى واسىطەسى اىلە سۆز دوزلتىمە . اكلرلە سۆز : Derivasia
 دوزلتىمە

دیله خصوص مودئللر اساسیندا شکیلچیلر و اسیطه سیله Derivasia یئنى سؤز دوزلتىمە . ایلکین دئريواسيا : سؤز كۈكوندن يئنى سؤز دوزلتىمە . ایكىنچى دئريواسيا : دوزلتىمە سۈزلىردىن شکیلچى و اسیطه سیله يئنى سؤز دوزلتىمە

دئريواسيا يولو ايله دوزلن سؤزلرين معناسيا Derivation دئريواسيون دئييلير . دئريواسيون يارادان شكيلچيلره ده دئريواسيون مورفئم دئييلير

دوزلتمه سؤز ، دوزلديلن سؤز Derivat

Derivat : تؤرمه سؤزلر . تؤرنمە :

سؤز يارادچىلىقى : Derivatologia

د ارتیلمیش . خیرد الانیش . اوغولوش . اویودولوش : Dertivulizasya

اۆز معناسىندان حروم اولماق ، لئكسيك معنادان Desemantik ləşmə اوز اقلاشما و يالنىز قراماتىك معنانىن اىفاده سىنه ، چئورىلمە ، كمكچى فعللىر بونا آن ياخشى مثالدىр

اشارہ لہن : Desiqnat

Deskriptiv : تصویری

Despotik . استبدادچی . حاکم مطلق : ظولکار

استبداد اسلامان دؤولت قورولوشو . استبداد . Despotizm مطلقیت

Destroktiv ویران ائدن . خرابلایان . اوجوران :

ماشین و دزگا هین خیردا و ایری حصه لری . ان خیردا تفرّعات : Detal

جزئيات . تفضيلات . تفرّعات . بؤلوم . قسمت :

دقيق لشدیرمه . بوتون جهتلري نظره آماق : Detal laşdırma

جا سو سلا رین ماجرا لارینی تصویر ائدن: Detektiv

Determinativ: تعیین:

اساس بیر فیکرین ، مسله نین قیسا شکیله ایفاده هستی . Deviz:

مولفين اۋز آد و فاميلىياسى عوضىنده اثرى او زىرىنده يازدىغى سۈز يى عبارت

Deyktik : ائدیجی

Dezertiv: ۋەن چىران

آدَمٌ

Dialek

Dialektika : مباحثہ سے سی ۔

. مباحثه ده منطقی دلیل لر گتیرمک با جاریگی . طبیعت

، جمعیت و تفکر و حركت ، دیشمه و اینکیشا فینین عمومی

فابولاریدان بحث اندی علم

محلي ديلدن - لهجه دن ادبى ديله كئچن سؤز ، ايفاده : Dialektizm
ديلچىلىين ديلده اولان لهجهلر و شيوه لريندن بجث : Dialektologia
ائدن علم شعبه سى

Dialektoqrafia جوغرافيا سى : ديلچىلىك

ادبى اثرين ايكي شخصىن صحبتى شكلينده يازىلمىش : Dialoq
حصه سى . دانىشيق

حجم . مقدار . دايىرە . موسيقى ده موغنى و يا : Diapazon
موسيقى آلتىنин چىخارا بىلجه يى سىن گئنىشلىك دايىرە سى
موغنى يا خود موسيقى آلتىنин مالك اولدوغو موختليف : Diapazon
يوكسكلilikde اولان سس لرىن جموعسو . جمازاً بير شئين هجمى ،
اولچوسو ، درجه سى

Diaqnostik خسته ليين خصوصىتىنى بىلدىرن :

Diatez اورقانيزمين بعضى خسته ليكلره مئيلى :

Didaktik اؤيرنىش اوصولو . اؤيرنمه يوللارى :

Diferensial معنا فرقىلندىرېجي :

قارىشما . مولئكوليار حرکت نتىجه سىندە مادە لرىن : Diffozia
تدریجاً قارىشما سى

آيدىن او لايان ؛ غير دقىق : Diffuz

Difrensia تجزىه :

فرقىلنمە . آيرىلما . طبقه لشمە . برابر او لايان :

Бرابр او لايان ، فرقلى موختليف درجه لرە آيرىلمىش : Difrensia

بىر هجادا تلفظ ائدىلن ايكي صائىن بىلشمە سى :

مركب صائىت، جوت آوازلى صائىت . ايكي مصوتىن بىرلشىپ ،
بىر هجا تشکىل ائتمەسى

Sözlerin تلفظ طرزى : Diksia

دؤلتى اداره ائتمىكىدە غير محدود حقوقا ، اختيارا مالىك : Diktator
اولان شخص

حاكيم صنف گوجونە استناد ائدن غير محدود دؤولت : Diktatoria
حاكمىتى

ايكي مومكۇن شئىدىن بىرین سئچمە : Dilemma

خصوصى حاضىرىلىغى سىستىماتىك بىلىگى او مادان بىر علم و
يا صنعت لە مشغول اولان آدام . هوسكار . علاقە مند

حرکت و گوجون تأثيرى ايلىه علاقە دار اولان . دايىمىي : Dinamik

حرکتىدە اولان . داخىلىي قۆه سى چوخ اولان

گوج و ورغوسو : Dinamik vurğu

Dinamika : قووه تأثیریندن آسیلی اولاراق جسمىرده عمله گلن : حرکتىن قانونلارىندان بىت ائدىن شعبه . بىر شئىين حرکت حالى اينكىشافىينىن دىيىشمەسىنىن گئدىشى . حرکت . گئدىش گوج اولچن . قوت اولچن :

Diqraf : ايکى لي حرف :

Direktor : مؤسسه ، ايداره يا خود مكتب مديري :

Disertasia // dissertation : علمى درجه لاق اوچون آچيق مودافعه : ائدىلن علمى اثر . (دفاعىيە پاييان نامە)

Disertasia : علمى درجه آلماق اوچون مدافعه اولونان علمى اثر . رساله

Disfemizm : باخ سؤزونه defanizm

Disharmonik : آهنگسىزلىك . هارمونىيانىن پوزولماسىن :

اوخشارلىغي ، بنزرنلىي پوزان دىيشىكلىك . آردېجىل : گلن ئىينى سىللەن بىرىنىن باشقان سىللە عوض اولونماسى (ائرنك : ضرر = ضرل)

Disk : ياستى ، گىرده لوحه :

Diskant : اوشاق سسى :

Diskosia // diskossia : مذاكره . مباحثه . دانىشىق :

Diskusia : بىر مباحثەلى مسئله نىن مطبوعاتدا و سايرده آچيق : مذاكره سى

Dispot : علمى ، ادبى موضوعا دايىر آچيق مباحثه :

Dissonans // disonans : سىللە آهنگسىزلىك . قارىشىق ليق . اوىغۇنسۇزلۇق

Distansia : مسافە . فاصلە . آرا :

Distille // distillat : مايمىز لرى قايىناداراق تركىب حصەلىرىن آيىرماقلە : تمىزلىه . صافلاشدىرما . تقطير

Distiributiv say : بؤلۈشۈرۈچ ساي :

Distriptiv : چوخ دفعەلىيك :

Divergent : باخ allofon سؤزونه

Diversant : تخريباتچى . تخريب ائدىن آدام :

Dividend : هر بىر سهامدارين پايينا دوشن گلىر :

Diziunksia : بؤلۈشۈرۈمە :

Diziunktiv : بؤلۈشۈرۈمە :

Dlimitativ : حدودلاشىرىجي . محدودلاشىران :

Dogmatizm : احكاملارا اساسلانان غير تنقيدي تفکر . مجردلىك :

علمي ، سياسي ، فلسفه نظریه : Doktorina // doktorin
 ساخسي قاب قايران اوستا : Dolos // Dolus
 بير آدامين حاققىندا حکومت اداره لاري و نماینده لرينه : Donos
 گىزلى اولاراق وئريلن معلومات و خبر بوتون دؤورلرده و تارىخى شراييط اوچون دىيشمز بير : Doqma
 حققت كيمين قبول ائديلن حؤكم و مدعى Dorsal samit
 ديل اورتاسي صامت : عالي مكتب معلمىنین پروفوسوردان آشاغى ، آسسيتئنتدن : Dosent
 يوخاري علمي درجه آرتىق خرج ، ضرر يا خود احتياجلارى اؤدمك اوچون : Dotasiya
 مؤسسه و تشكيلات طرفيندن وئريلن علاوه پول ياردىي (مساعده) زادگان . مولك دار و اونلارين نسليندن امتيازلى آدام : Dovrian
 صحنه ده ايغا اولونان دىيالوق شكىنده يازىلان : Drama//dram
 ادبى اثر . مجازاً فاجعه لي ، اضطرابلى فاجعه لي . سارسىدىجي . آغىر و گرگىن : Dramatik
 درام يازان يازىچى : Dramatorg
 اركستر و تاماشا يا اوپئرانى ايداره ائدن شخص : Drijor
 هر جور مئشه ، آغازلىق ساحه سى آدى : Drimonim
 دسته . گروه . پليسه ياردىم ائدن كۈنوللو دسنه : Drojina
 هر جور يول آدى (يئر آلتى ، يئر اوستو ، هاوا ، سو)
 ايكي اساس ضد قوه فلسفه نظرىه سى . خير _ شر . Dual // duval
 مونيزم فلسفه سينين ضدى ايكي چىلىك . هر شئى ده ايكي قارشى شئى : Dualizm // duvalizm
 هر بير شئين ايكىنجى نسخه سى . ايكي عنى شئى دن بيري : Dublet
 اصل سندى عوض ائدن ايكىنجى نسخه سى ، صورتى : Dublikat
 هر بيري مستقل اولماق اوزرە ايكىلىكده اوخونان و چالىنان موسيقى اثري
 او زون مدتلىك طرز : Durativ tərz
 داخلى نطق : Edofazia
 معين شرايطده قابا و نامناسب سؤزلرين يئرينه : Efenzim
 ايشدىلن باشقاداها اينجه سؤز يا ايفاده ، آنلى فراز (ائرنك : يلان دانيشىرسان = دوز دئميرسن ، آروادىم = او شاقلارىن آناسى ، ائششك = او زون قولاق)

تأثير . نتیجه : Effekt

تأثيرلي ليك . تأثير باغيشلاما قابلتي ، نتیجه سي : Effektiv قدیم یونانلى لارین تصور و بجهه ها و انيں ان يوخاري ، ساده ، Efir : تيز و شفاف طبقة سی . دونيانى احاطه ائدن ها و اؤزونو بيئنهن . اؤزونو يوكسک توتان . اؤز منافعىنىي : Egoist دوشونن آدام

مراسم لرين ، عادت عننه لرين حياتا : Ekklezionim گئچيريلدييي يئرلرين خصوصي آدي (گوي مجيد ، صوفيا كليساسى و ...)

بير بيريئه ضد اولان فيكير و نظريه لرين پرنسيبسىز و Eklektizm مکانيكي صورتده بيرلشديريلمه سى

مدار . سياره لرين دولانديغي آيلا (هاله) : Ekliptika حئيوان و بيتگي اورگانيزم لرينين حيطله قارشىلىقلى : Ekologia مناسبتىinden بجى ائدن علم

казан . قازىجي . حفار . قويو قازان : Ekskavator

كۈmekچى . مسئله نى آيدىنلاشديرماق ، اوچون مسئله دن : Ekskors حاشىيە يە چىخماق

كۈmekچى - مسئله نى آيدىنلاشديرماق اوچون اساس : Ekskurs موضوع دان حاشىيە چىخماق علمي و يا اؤز معلوماتىنى آرتىرماقدا ايىنجه مقصدى : Ekskursia ايىلە تشکىل ائدىلن ...

اوز طايfasىندان ، اوز قوهوم اقرباسىندان قاداغان : Eksoqamia ائدن عادت (ائولىنمكده)

Eksperiment علمي تجربه . سيناق :

تجربه اوچون آپرىلىمىش . تعىين ائدىلىمىش : Eksperimental دوزگون قرارا گلمك اوچون هر هانسى بير مسئله نىن : Ekspertiza متخصص لر طرفينىدىن اؤيرنىلىمه سى

Ekspirator وورغو . ديناميك وورغو :

سرگىدە ، موژئىدە گؤسترىلن بير شئى : Eksponat

Ekspresiv بلاغت . فصاحت :

Ekspressiv - lik معنايلى ليق . تأثيرلى ليك . ايفاده لي ليك :

حاضيرلاشمادان دؤشدەن سؤيلەنن نىطق ، شعر يَا خود : Ekspromet چالىنان موسىقى اثري

بىر صنف يَا اجتماعى گروپ طرفينىدىن باشقا صنف و : Ekspropetyasia اجتماعى قروپو اوز اولكى وضعىتىinden محروم ائدىلىمه سى عمومى ، مرکزى اولايىان : Ekssentrik

Ekssentrik : خارجی و غیر عادی گوللی اوصولار
اسییندا اولان
Ekstensiv lik : آنجاق کمیتچه (مقدارجا)
آزمان ، گئنیشله نن
Ekstern : موافق مکتبه اوخومادان کناردا حاضرلاشاراق ، همین مكتب
کورسونون امتحانلارین وئرن آدام
Ekterritorial : توخونولماز . توخونولمازليق حقوقو . بير اولكىدە
اولان نماينده نين يئري قانون لارا دئييل آنجاق اؤز دؤولتىينىن
قانونلارا تابع اولماق حقوقو
Eksteryer : حئيوانىن خارجي گۈرۈنوشو و قورولوشو
Ekstralinqvistik : دىل خارجي
Ekstralinqvistik : خارجي دىلچى لىك
Ekstratemporal : زامان خارجي
Ekstremist : سياستىدە افراطى متعصب . سياسي مسئلە لىردى آشىرى
تعصّوبە صاحىب اولان آدام
Ekstremizm : سياستىدە افراط گۈرۈش . افراطچىلىق
برابر قوّه لى . ئىينى معنالى . تىلىك
Ekvivalent : ئىنى قىمتلى برابر قوّه لى ، ئىينى معنادا اولان
تنلىك . باشقا بير متابعين دىرىينى تىشىل ائدن متاع
خارجى آد . بير دىلە اوىغۇن اولمايان خارجي دىلدىن
گلمە آدین سىلسىلىمە سىندىن يارانان آد (آتن - آفينا
پاريس - پاريز)
Ekzotilik وئرن ايستىلىك چىخماسىلە باغلى اولان
آوروپا اولكەلرى اوچون غير عادى اولان مدنىت .
آوروپالىلارا غير عادى گۈرۈننەن هر شئى
مرثىيە طرزىندە يازىلمىش شعر . آغي . ساغى
تائىن ، بوتؤون تركىب حصەسى . آدام . شخص . عنصر .
Element : هر ھانسى بير ماشىن ، قورغۇنون اسا س حصەسى
ابتدايى . باشلانقىچ . بير شئىن آنجاق اساسلارينا
عايىد اولان . ان سادە ، ان ابتدايى ، ان واجىب ، ان
لازىمىلى . اساس
Elit : بىتگى و حئيوانلارين ان سئچمە ان ياخشى نسخە لرى .
جىعىتىن يوخارى ، ئچىلمىش طبقەسى
Elizia : سس دوشومو
قديم يونانلى لارين آدى . هئلئن
قديم يونان فيلولوژىياسى متخصىي :

اسکندرین ایستیلاسیندان سونرا باشلانان قاریشیق : Ellinizm
یونان _ شرق مدنیتینین چیچکلنمەسى دئورو . هئلئنیزم
جمله ده ، آسانلىقلا آ نلاشىلان سۆزون : Ellipsis // elliptik :
بوراخىلماسیندان عبارت تامتاراقلی اوسلوب
قورتارما . آزادلىق . خىلاص : Emanasia
بىر اؤلکەيە گتىريلمەسى و اورادان مال چىخارىلماسى : Embarqo
قاداغان ائدىلمە
هر ھانسى بىر آنلايىشىن اىفادە ائدن شرطى . نشان . Emblem :
رمز (اۇرنك : گۈيرچىن صلح ائمبلئمى دىر)
Emfatik vurgu : ھىجانلى وورغۇ :
قيمتلى كاغىذلار و كاغىذ پوللار بوراخىلماسى : Emissia
Emosia : سلىس . دىلى چوخ آيدىن :
اۋزونو ساخلایا بىلەين . ھىجانلى Emosiona :
Emosional : ھىجانلى . تأثرات لا دلو :
Emosiyona nida : اصل ندا :
ايىراك اوچون يالنىز حسى قاورايىشى ، تجربىنى : Emperizm
اساس حساب ائدن ، نظرى عمومى لشىرىلەلرى قبول ائتمەيە
فلسفە جريانى
يالنىز تجربىيە اساسلنان . تجربى : Emprik
Endemik : يئرلى . معىن بىر يئرە خاص اولان :
ابتدايى خالقلاردا آنجاق قوهومدان ، طايفادان : Endoqamia
ائولىنمك عادي
Endosentrik : داخلى :
Enfekt : تأثير . نتىجه :
گئنيش ، هر طرفلى معلوماتى اولان آدام : Ensiklopedist
گئنيش ، هر طرفلى معلومات ، تأثير : Ensiklopedizm
حئيوان شناسلىقىن بؤجك (حشرە) لىردىن بىت ائلين : Entomologia
شعبە سى . حشرە شناسلىق
بوتون قوهسى ايلە بؤيوك شوق و هوسلە ايشلەين : Entorziast
آدام
داش دئورونون ، ان قديم ابتدايى داش آلتلىرى قايриلان : Eolit
مرحلەسى
باخ آنادىپلۇسىس سۆزونە : Epanalepsis
هر ھانسى بىر يولوخ (مسرى مرض) خستەلىيىن گئنيش : Epidemia
يا يىلماسى

Epidet// epitet مجازىن نوعلىرىندە بىرى اولوب ، بىر سؤزو : قۆتلنديرمك ، زنگىنىلىشىرمك ، اوچون علاوه ائدىلن سؤز (ائرنك : ملك سيمالىي ، پولاد جانلى) اۋزونۇن مستقل يارادىجىلىق سيماسى (تفگرو) او لمايىب : **Epigon** هر ھانسى بىر سياسي - ادبىي ، علمي جريانى تقلىد ائندى يازىچى عالىم . تقلىدچى **Epigram** قدىم يونانلاردا عابىدەلر ، بىنالار ، ھدىھلر : او زرىندە يازىلان يادگار **Hamasi** : مجازاً كئفجىل ، عشرت پرست . حياتين معناسىنى يالنىز : **Epikor** كئفده ، عشرتىدە آختاران او يغۇن . موافق : **Epiletnika** قورتولوش . سون . مقطع . سون سؤز : **Epiloq** بىر اثرين باشىندا و يا اونون آيرى - آيرى **Epiqraf** يئرلىرىندە ، فصىللرىنىدە يازىلان چملە ، ضرب المثل ، حكمتلى سؤز يازى آراشىدیرما . يازىلارين او زونو كۈچورن اينجه لىن : **Epiqrafi** بو يولدا تارىخە ياردىم ائدىن علم قدىم خطى كتابلارين تطبىقى ايلە مشغۇل اولان عالىم و **Epiqrafik** علم . قدىم نسخە ال يازما لاري تدقىق ائدىب معاصر شكىلدە يازماق **Epigram** قدىم بىنالاردا ، آبىدە لرده يادگار اوچون يازىلان : يازى - تارىخ **Epiqul** تقلىدچى . تقلىد ائلهين : مكتوب شكلىنىدە يازىلمىش : **Epistolia** قبىر و باش داشى يازىلارى : **Epitafya** او برازىلى تعىين : **Epitet** اتفاق . حادثه . ناغىلىن بىر قولو - حادثه سى : **Epizod** تصادىن تصادفه اولان : **Epolet** بىزكلى ، ايشلەمە لي ظابيط (نظامى درجه ، افسر) پاقۇنو، پاگۇن **Eponim** شخص آدىندان دوزلىن دىگر آد ، خصوصى ايلە طايقا ، نسىل و ... آدلار . **Eponim** هر بىر آد دا اشتراك ائدىن شخص آدى : **Epopia** تارىخى رمان . بؤيوك تارىخى داستان : **Epos** داستان . ناغىل . يازىيا آلىنمىش مىللې داستانلار

تاریخ . دؤور . عصر . زامان : Epoxa
يازيلي . كتبى . مكتوب شكيلده يازيلميش : Epstuliar
عصر . دؤوره . مبداء تاريخ : Era
تورپاغين اوست قابيغينين ياغيش ، سو و ساير واسطه لرله : Erezia
هر بير ساحه ده درين بيلمك ، علمين هر بير قولوندا : Eridusia
درین معلومات

ريتوريك سوأل : Rotema
شهوانى حسلري ايفاده ائدن (سئكس) : Erotik
آشينما . دېيشمه . (دگردىسي . فرسايش) : Erozia
تاسلاق . طرح . هنري اثرين رسئين ، شكلين بير حصه سينين : Eskiz
ايлик قاراسي

Eskkursia باشلانما . باشلانقىچ :

آمار چى . حسابلاماچى : Estatist
اعتدال . توازن . سكونت حالي . مجازاً گۈزلilik : Estetik
آچيق مئيدانلاردا كوتله قاباگىندىرا چىخىش ائدن : Estrada
صنعتكارا قوروغان آچيق صحنه ، بو فضادا ايفا اولونان
موسيقى اثري

ايشنمه كده اولان اولچو آلتلىرين يوخلاما اوچون ان دقىق : Etalon
عيار چو آلتى . عيار

عيار . درجه . قىلىق : Etalon
اخلاقي . خصوصىت . بير شئين ياخشى - پيسليين : Etik
اينجىلمه . اخلاق علمى . آداب

اجتماعي شعور فورمالارىنان بيري ، اخلاق ، تربىه ،
معنويات حاققىندىرا فلسفي نظرىه

ديلچىلىيin بير حصه سى ، سؤزلرىن قوهوملىق علاقه لرى و : Etimologia
منشائىندىن بىت ائدن علم

تارىخي اومنىيم : Etimoloji omonim
لغتىن كۈكوندىن دانىشان علم : Etimoloqia
باشقى دىلدەن آينميش سۈزۈن معناسى ، آدین قدىم و
ايلىكىن فورما و معناسى

باخ Etnogenez سۈزۈنە . خالقلارىن منشائىي : Etnogenez
هر هانسى بير خالىقىن منشائىي : Etnogenez
خالقلارىن مادى - معنوي مدنىتلرىن اونلارىن مدنى - Etnografia
تارىخي علاقه لرىن تدقىق ائدن علم

خالق آدیندان تۈرنىن سو و داغ آدى : Etnohidro oronim

خالق و طایفا آدیندان تؤرنن سو و مسکن آدی : Etnohidronim
خالق و میلتله باغلى سو آدی : Etnomik hidronim
طایفا . نسل . تیره . خالق و میلت آدی ، توپلوسو : Etnonimia
ائتنونیملردن بحث ائدن علم ساحه سی : Etnonimika
خالق آدیندان تؤرنن داغ و سو آدی : Etnoorohidronim
خالق ، میلتله باغلى داغ آدی : Etnooronim
ائتنونیملردن تؤرنن هر جور : Etnooykonim // etnonimik oykonim
یاشاییش منطقه آدلاری
طایفا آدیندان تؤرنن داغ و یاشاییش مسکنی : Etnooykonim
داغ و طایفا آدی ایله باغلى یاشاییش یئری : Etnooykooronim
خالقین منشائی : Etnogenes
خالقین مادی _ مدنی معنویتیت تدقیق ائدن علم . : Etnoqrafia
خالقین یاشام و عنعنەلرین و خصوصیتلریندن دانیشان علم سوی شناسلیق . شجره شناسلیق . قان یادداشی : Etnoqrafik
خالق آدیندان یارانان جوغرافی آدی : Etnotoponim
بیر اثرین ایلک قاراسی . آیریجا بیر مسئله یه حصر : Etod
اولونوش ادبی اثر
نطقین آهنگ دارلیگی : Efvonia
آشکار اوبرا ز : Evident obraz
تمام نظریه سی : Evolyusionizm
اوستو اورتولو ، معما لی رمز لر : Ezop
فیکرین اورتولو شکیلدہ ایفادہ اولونما سی . ایهام : Ezop
ادبی اثرده تصوّر اولونان حادثه لر مضمونو : Fabola
تمثیل . ناغیل . بدیعی اثرده آردیجیل صورتده تصویر : Fabula
اولونان حادثه و ایشلرین قیسا جا مضمونو
Faksimile
ال یازما سند . امضاء : Faksimile
کلیشه . چیخار دیلمیش صورت : Faksimile
حقیقتاً اولوش حادثه ، احوالات ، قضیه : Fakt
گئرچک . حقیقت فاکتلا را اساسلانان : Faktik
حقیقی . واقعی ، مستند : Faktik
جبوري اولمايان ، کؤنوللو ، اوز آرزو سو ایله : Fakultativ
سئچیلن
عالی مکتبىلدە درس فرقىلرى اوچون بير - بىرىندىن آيرىلان : Fakultə
شعبه

متعصب . دىندارلىغى حىينىن آشاراق ، باشقا دىللرە : Fanatik دوشمن مناسبت بىسلەين آدام

متعصب آدامىن دوشونجە و حرکت طرزى . عقىدە يە غير : Fanatizm عادى صداقت . تعصب كىشلىك اساس . بنيان . اؤزول : Fandamental // fontimental خيال پرست Fantast : حقيقي اولمايان . دوز اولمايان . غير واقعى خيالى . خيالى خيالدا يارانان فيكىرلر . خيالى تصّور . تخىلى : Fantastika ياراديجىلىق تخىلى . خيالاً بير شئىي اويدورما ، تصّور : Fantazia ائتمە باجاريغى بىچىم . اولگو . مدل : Fason قضا و قدر ، اولادقاق ، طالعه ، قسمته اينانما : Fatalizm Fauna حئيوانات عالمى . بوتون حئيوانلار نوعلىرى : اتفاق . بىرلشمە . آيرى - آيرى جمعىتلرىن : Federasia // federativ تشكيلاتلارين اتفاقى . موختليف دؤولتلرىن واحد بير دؤولتىدە بىرلشمەسى مصدر : Felisim گولونج ، تنقيدى مقالە : Felyeton نقسانلارى ، چىركىن عمللىرى ايستئھزا ائدن قزئت و يا : Felyeton ژورنال مقالەسى ايلين ، فصىل لرين دىيشمەسىنە باغلى بىتگى و Fenologia حئيوانلارين واخت آشىرى باش وئرن حادىھلىرى اويرنن بىت بوت لره تاپىنما . بوت پرستىلە : Fetişizm دىنى اعتقادىن علمى ادرارىدان اوستۇن توتان ، اعتقادىن عاگىلدان اوستۇن اولدوغونو ادعا ائدن دونيا گئروشو بؤيوك ادارە ، مؤسسه نىن معىن درجه دە مستقىللىيە : Filial مالىيك شعبەسى Filologiya // filolojia هر ھانسى بير خالقىن دىل و ادبىياتىنى ئويىرنن علم گۈرنوش . وضعىت . رقص و يا ايدمان حالىندى وضعىت : Fiqr سورتۇن سى : Firikativ Fito oronim // fitonimik oronim بيتكى و آغاچ آدىندان دوزلىن داغ : آدى Fito toponom بيتكى و آغاچ آدىندان دوزلىن جوغرافى آدى :

Fitonim : هر جور بىتگى و آغاچىن آدى
Fitonimik hidronim : بىتگى و آغاچ آدىندان تۈرنى سو آدى
Fitonimik oykonim // fito oykonim : بىتگى و آغاچ آدىندان دوزلۇن : ياشايىش و يورد آدى
كنسرتلر تشكىل ئىدىن و موسىقى صنعتىينىن تبلىغ ئىدىن : Flarmonia
سونلوق . سۆزلىرىن حاللۇما و يا تعرىف زامانى دىيىشىمە : Fleksia
سۆزلىرىن حاللۇماسى يا تصريف زمانى دىيىشىن سونلوغو : Fleksia
Fnomen : چوخ چتىن گۈرونن حادىث . خارق العاده . عجىب
Foklor : شفاھى خالق يارادىجىلىغي
گۈز باغلىجا . جازاً حقوقا ، اوپۇن بازلىق (شعبدە) Fokos : عموم خالقىن و عادى جماعتىن بىر سۆزۈن منشائىينە
Folko etimolojia : دايىر دوشۇنچە سىي
Fon : سس . صدا : بىر مقصىد اوچون آيرىلان پول و يا ماڈىي واسىطە
Fond : بىر دىلىن سۆز و يا مورفئمىيىن معناسىنىي فرقىلدىرەمك
Fonem : واسىطە سى سايىلان دانىشىق سسى
Fonetika : دىلىن سس قورولۇشو . سس ترکىبى
Fonksiyonal : مظھرى . عملى . پدىدە
Fono metr : سىين گوجونو اۋلۇچمك اوچون آلت
Fonoloji : فونئىتكا . سس بىلگىسى
Fonomorfoloqia : باخ morfo fonemika سۆزونە
سس يازماق اوچون جىهاز . سس يازان : Fonoqraf
سس يازىلارىنىن توپلۇسو : Fonotika // fonetika
Formal : ظاھرى . گۈرونۇش
Formal : رسمى . قانونى فورمايا اویغۇن اولان : ايش ماھىيىتى ضررىنه اولاراق ، اونون آنجاق ظاھرى Formalizm : جەتىيىنى رعایت ئىتمە . رسمىت چىلىك
كورولوش . اينكىشاف مرحلەسىنە خاص اولان تىپ : Formasia
قدىم رومادا : شهرىن اجتماعى حىاتىينىن مركزلىشىيىي يئر : Forum
يا مئيدان
Aيشىق : Foto
قاباق گۈرنلىك . گلجه يى گۈرمك . آينىدە نگرى : Fotorist
يئى اوسلوب ياراتماغا چالىشان فورمالىيىت جريانى : Fotorizm

حادثه لرین شکیل لرله گؤسترله سی : Fotoxronika
حصّه . بیر تشکیلاتا ایکی تیره لیک سالان آدام : Fraksia
پارچا . قیریق . بیر اینجه صنعت اثرینین سالامات : Fraqment
قالمیش حصّه سی : قالمیش

پارچا . حیضه . بخش : Fraqment
ایفاده . جمله . عبارت : Fraz
جمله . سخن کوتاه : Fraza

بیر بیر دیله خاص اولان ثابت سؤز بیرلشملي و : Frazeologia
ایفالارین جموعسو

چوخ دفعه لیک لی : Frekventativ
وظیفه . فعالیت دایره سی : Funksia
وظیفه . عمل . ایش . باشقان حادثه لردن آسیلی اولان و : Funksia
دیشیدیکجه دیشن
بیر شئین قورولوشوندان دئییل ، فعالیتیندن آسیلی : Funksional
اولان

سسلىرین سیستئمینی و اونلارین دیشمه سینی اؤیرنن بحث : Funologia
تکرار : Geminasia
تکرار صامت : Geminat
تؤردجی . تؤردن : Generativ
ییه لیک حال : Genetiv
ژن شناسلیق . قان یادداشی . نژاد شناسلیق : Genoloji
میلت و یا دولت و یا بیر شهر یا خود قومه عایید اولان : Gerb
بايراق . سانجاق
ال حرکتی دیل : Ginetik nitq

هجا دیشمه سی . هجا دیسیمیلاسیاسی : Haplolojia
هیدرونیمین بیر نوعو . باتاقلیق و باتاقلامیش یئرلرین : Helonim
خصوصی آدی

سو آدیندان تؤرنن یاشاییش و
یورد آدی : Hidro oykonim // hidronimik oykonim
طبیعی و صونعی سو اوبیئكتی آدی : Hidronim
عمومی آدین سو آدینا کئچمسى : Hidronimləşmə
مبالغه : Hiperbela
عزيزله ییجی : Hipokovistik
احتمالی : Hipotetik

فرضيە . ايلك دفعه ارايە اولان و ثابت اولاميش : Hipotez
 مسئله . بيرينجي شكيل
 Hominalizasia : باخ سؤزونه substantiv ləşmə
 Homogen : بير كؤكلو . بير منشائي : موازي . افقي . بير خطده اولاق : Hurizontal
 استعاره . بير ديله خاص اولان و باشقى ديله ترجمه : Ideom
 اولاييان نيطق و سؤز Ideoqrafik yazı : هiroگلىف يازى . بير آنلامى اىفاده ائدن شرطي : اشاره
 Ideogramma : ايديو گرافيك اىشاره . هر هانسى بير آنلايىشي : اىفاده ائدن شرطي اىشاره
 Idiolek : فردى شيوه : آشاغى روتبه لي لرين يوخاري روتبه لي لره تابع اولا : Ierarxia
 آللاهين يا خود اوليا لارين شكلى . علامت . رمز . نشان : ikonat
 رسم و يا هئيكل تراشليق اثرلريندە تصوير ائديلن : Ikonoqrafia
 صورتلرىن تصويرى و تدقىقى تصويرى . تشرىحى . شكيل وئرمە . جازاً مثال گتىرمە : Illostrativ
 Immunitet : توخونولماز حقوق :
 Imperativ : فعلين اساس فورماسي . كؤك :
 Imperfektiv : بيتمە مىش :
 Implist : گىزلى . اورتولو . پنهان :
 بدييە دئىن . بداھە چى : Impravizator
 في البداءه . حاضيرلىق اولمادان ادبى بير وئرلىش : Improfizasia
 باشلاما ، شعر و موسيقى اجرا ائتمك
 Infermasia : معلومات . خبرلر . آغاھى :
 Infiks : ايچ شكىلچى :
 Infinitiv : مصدر :
 Informativ : معلومات . آغاھى . بىلىك . اؤيردىجي :
 آد و آتا آدىنин باش حرفلرى : Inisiasia
 Inkorpor dil : فورماسيز ديل :
 Inkorporasia : باخ سؤزونه qolofrasis
 غير ارادى و شعوري اولاراق مقصدە اوينيون حركت : Instinkt
 ائتمك . ايش قابيلىيتي
 شعور . هوش : Intellekt
 Intensiv : ثمره لي . فايدالى . گركلى :

شَدَّتْ لَنْدِيرِيجِي طَرَزْ : Intensiv tərz
گَوْجْ (سَسِينْ گُوجُو) : Intensivlik
انْتِئْغَرَالْ . اَتْخَادْ . اَتْفَاقْ . بِيرْلَشَمَهْ : Inteqrasia
لَرِينْ تَامْ شَكِيلَدَهْ بِيرْلَشَمَهْ سِيْ
دِيشْ آرَاسي صَامَتْ : Interdental samit
دِيلَلَرْ آرَاسي : interlinqvistik
بَيْنَ الْمَلَلْ سَؤْزْ . بَيْنَ الْخَالَقْ سَؤْزْ : Internasyonal söz
اِيْضَاحْ . تَفْسِيرْ . شَرْحْ (بَيْرْ مُوسِيقِي اِثْرِينِينْ اِدْبَيْ : Interpretasia
اِثْرِينْ وْ يَا دَرَامَاتِيكْ رُولُونْ آرْتِيسْتْ طَرْفِينَدَنْ اَؤْزُو بَاشا
دَوْشَدَوْيُو كَيْمِي يَا رَادِيجِي صَورَتَهْ اِيفَا اِندِيلَمَهْ سِيْ
اِيْضَاحْ . تَفْسِيرْ . شَرْحْ . اِدْبَيْ اِثْرْ وْ يَا آرْتِيسْتْ : Interpretasia
طَرْفِينَدَنْ يَا رَادِيجِي صَورَتَهْ اِيفَا اِندِيلَمَهْ سِيْ
اِيْكِي صَامَتْ آرَاسيَنَدَا اوْلانْ مَصْوَتْ : Intervokal
دَرُونِيْ . دَاخِليْ . اِيْچَدَنْ گَلنْ : Intestink
صَمِيمِيْ . حَرَمْ : Intim
دَوْيِغُو . حَسْ . اِيْچَدَنْ گَلنْ حَسْ وْ هِيجَانْ : Intonasia
جمَلَهْ نِينْ فُونُولُوژِيَاسِيْ . سَسْ تُونُونُونْ اوْجاَلِيبْ - آلْچَالِماَسي
اِيْكِينِجي فُونِئِمْ : Intonem
دِيلْ دَاخِليْ : Intralinqvistik
سَؤْزِلَرِينْ عَكَسْ سِيرَاسيْ : Inversia
باشَلَانْقِيَجْ . آغاَزْ : Inxoativ
كَنَايَهْ : Ironia
تَكْرَارْ : Iterativ
تجَدِيدْ اوْلُونَماْ : Izolyasia
تكَ معَنَائيَ ليَقْ : Izosemia
اوْسَلُوبْ . طَرَزْ : Janr
يالَنيز معَيَنْ اِجْتَمَاعِي قَرُوبْ اِيْچَرِيسِينَدَهْ باشا دَوْشَولَنْ : Jarqon
شَرْطِي دِيلْ . عَمَوم خَالَقْ دِيلِينَدَنْ آيِرِيلَانْ وْ اَؤْزُونَهْ خَصَصَوْص سَؤْزْ
اِيْفَادَه لَرِي اِيلَهْ فَرَقلَنَنْ معَيَنْ اِجْتَمَاعِي قَرُوبَوْنْ دَانِيَشَدِيَغِي دِيلْ
دَانِيَشَارَكَنْ الْ - قولْ حَرَكَاتِيْ : Jest
كتابِچَه شَكَلِينَدَه نَشَرْ اِندِيلَنْ دَؤُورِي جَمَعَهْ : Jurnal
ژورناللاردا ، قَزْئِتلَرَدَه اِدْبَيْ ، سِيَايِي فَعَالِيَتْ : Jurnalistika
سَؤْزْ اوْيُونَوْ : kalambur
kalifon سَؤْزُونَهْ : kolofon باخ

Kalka سئمانتیک آلينما ، بير دىلدىن تقلىد و يا ترجمه يولو ايله دوزلدىلن سؤز يا ايفاده . (گرتە برداري) :
Kalliqrafia خطاط ليق :
Kamfort دينجليك . راحتىلىق :
Kankret // konkret مختص . معين . اؤزل . ملموس . آچيق . آيدىن :
Kateqorematiksoz مستقل سؤز :
Kateqoria // Katoqoria مقوله . شرطسيز . قطعى . عئيني بير وارلىغىن :
ان مهم عمومي حادثه لرينى ايفىده اىدن علمي مفهوم
Kenyaz // kinyaz قديم دؤورده روسلاردا شاه معناسىندى :
Kepulyativ بىرلشىرىجى :
Kinetik nitq دىلى :
Kivantitativ كميت :
Klimaks يوكسلن قراداسىيا . سира ايله اوچالان . تدريج ايله :
اوچالان . گئتىكىچه يوكسلن
Knestika باخ pasyomeloquia سؤزونه :
Kollektiv هئيت . ايشتراكى . تعاونى . جمع :
سارى رنگلى آغاچ شىرى سى . چام آغاچىنин شىرى سى :
Rnگلمه . رنگامىزى اوغۇنلۇق . ھەرنگلىك :
غير رسمي صحبت لرلە خېرلەر . پارلان تومايىندە :
لرينىن استراحت يئرى
Komandin بىجا زا حاكىم . اوستون . حاكىم طبقة لر :
Kombinator موقع لي :
Komissia هئيت . ارگان :
Kommonal شهرى . مدنى :
ایكى شئىين آراسىندى اولان ايلكى . علاقە :
Komonim قصبه و كند آدى :
Komonimia قصبه و كند آدلارىنىن توپلۇسو :
يىغىلماق . جمع لشىك . سىخىلماق . سئچىلمىش . خلاصە :
اولۇنۇش
Kompleks جمع . جموعە ، توپلۇلۇق :
آدى تشكىل اىدن ائلئەئىنلىر ، طرفلىر ، طرف :
Komponent جزء . بير شئىين تركىب حصە سى . اجزا :
Komponent ترتىبلىمە . بؤلۈملە . كلاسە بىندى . موسيقى :
اثرىينىن يارانما نظرىيە سى
Kompozitor آهنگ ساز . بستە كار :

اتّحاد . اتفاق . عمومي بيرليك : Komsomol
شدت لنديرجي طرز : Konativ tərz
فعلين شرطي شكلي : Kondisionalisyä
اختلاف . دوروشما . چكىشمە . مناقشه . مباحثه . توقيوشما . دارتىشما
موختليف شئي لردن دوزلىش . موختليف اشىالاردان : Konqolomerat
عمله گلن
هر بير حادثه حاقيقىندا گؤروش . دونيا : Konsepsia // kansepsia
گؤروشو . جهان بىنى
عمومي آنلاييش . عمومي تصور : Konzeptual // konseptuval
عنعنه وي پرنسيپ ، عمومي قايدا : Konservativ pränsib
تركيب : Konstraksia
تىكىنتى ، ماشىن ، سايىر شئي لرين قورولوشو . بىنا : Konsturuksia
و دزگا هلارين اسكلئتى . حكايه ده بير چوخ حادثه نى بير -
بىرىنە قارىشدىرماق
ظرف . متنىن معناجا بىتمىش اولان حصىسى . ارتباط . با غلام
قارشىلاشدىرمى : Kontrastiv
فعلين لزوم شكلى : Konyuktiv
با غلاييجى لاشما : Konyunksiyonilizasya
علاقە لنديرمه . ايلگى لنديرمه . سهمانلاما . ارتباط
مقايىسه لي تارىخي مئتد : Kopmorativ metod
باش . سر آمد : Korifey
دوزلىش . تصحيح اولوش : Korrekte
بىر - بىرندن آسيلى اولاق . بىر - بىرىنە مناسبىي اولان : Korrelia
آنلايىشلار
دىل سىستeminin عامتلىرىندن بىريلە فرقىلنن علاقە دار : Korrelat
عنصرلىرى
روشوت خورلوق . كاپيتالىزم اولكە لردە مامورلارىن : Korrepsia
هابئلە خادىم لرين ساتقىنلاشماسى
سما ئ جسمى آدى : Kosmonim
سما ئ جسمى لرى آدلارينىن توپلوسو : Kosmonimia
كوسمونىملاردن بىجى ائله يىن علم : Kosmonomika
كايىناتىن عمله گلمە سىنە عايىد اولان . يارانىشىن : Kosmoqonik
عمله گلمە سى

عالم . دونيا . کائينات . آچون : Kosmos
شاه . حؤكمدار . سلطان : Kral
شاھزاده : Kraliçə
اعتقاد . اينانج . بينش : Kredo // kredu
ماڏي و مدني اشيارين (سيلاح ، چالقي آلتى ، داش
Ktematonim : قاش) خصوصي آدي
ضد قوه لرين بير - بيريله تصادف . چارپيشما . برخورد : Kullizia
توقوشماسي .
آين . عبادت . تاپينما : Kült // kult
ستايش . آين . عبادت . مجازاً مدنىت و فرهنگ : Kültür
آوروپاليلارين ؛ قيپچاق توركلىرنە و بعضى تورك : Kuman
طايفالارينا وئردىيى آد
اوزون مدت ليك طرز : Kursiv tərz
ايکي دفعه آرتيق . ايکي دفعه آرتيق . مربع : Kvadrat
ديش - دوداق سسلري (ف ، و) : Labyodental
قايدا . اوصول : Lad
Lakonizm : ييغجامليق
Lateral səslər : يان سسلر
گئي رنگ . ليل رنگي . لاجورد : Lazorit
Lebial samit : دوداق صامتى
خالق ائتمولوژياسى : Leksik assosia
Leksika : سؤز
Leksikoqrafi : لوغت چيليك
Leksman : لغت شناس
Letimotiv : اساس موضوع . اساس فيكير
اوشاقسيز - دول قادين ، سونسوز آروادين اؤز : Levirat // livrat
قاينينا اره گئتمه سى
گئل ، گئلچ ، آخماز نؤهور آدي : Limnonim
گئل و گئلش آدلارينين توپلوسو : Limnonimia
مقاييسه لي تاريجي مئتد : Linquoistik metod
Linquistik : ديلچيليك
Linquvistik metod : ديلچي ليك مئتد
Linqvostilistik : ديل چيليك اوسلوبىياتى
Linvistika : ديلچي ليك
نئچه حرفله يازيلانى بير سس كيمى اوخونان : Liqatoria \\ liqatura

ساحيل بويو وارليقلارин (داش ، قايا ، كورفرز ، بورون و ...) خصوصي آدي

Litota : كيچيلتمك

Lokal : محلّي

Lokaliz : محدود لاشديرما . هر بير حادثه نين محدوديّتي . داغيلماقدان ساخلاماق

Lokalizm : محلّ چيليك

Lokativ : يئرليك حال

Loqoqrafik yazı : باخ idoqrafik سؤزونه

عمومي قانونيت . ايده آليست فلسفه سينده ، روح ، آلاه ، ازلي قوه

Magia : شعبده چيليك . سحر بازليق . جادوگرليك

Makro hidronim : گئنيش و تانينميش ايري سو اوبينكتي آدي

Makro oronim : گئنيش و تانينميش ايري ، هوندور ، گئنيش داغ ، دره ، مئشه ، صحرا ، چول آدي

Makro oykonim : گئنيش و تانينميش ايري ياشاييش منطقه آدي .

بورا اساساً شهر ، كند و قصبه آدلاري داخيل دير

Makro toponim : گئنيش و تانينميش جوغرافي اوبينكتي آدي

Makrokosm : بؤيوك عالم . بؤيوك فضا

Ayri جوغرافي اوبينكت آدلارينين جمعي و توپلوسو : Makrotoponimia

Material : ماده . مأخذ . منبع . خام مال . معلومات

Matros : عادي عسگر

Mediator : بين الخالق مباحثه لرده بي طرف . بي طرف

Melodia : آهنگ

Merfoloji : صرف . فنّ صرف

Metafora : استعاره

Metanaliz : پوزولا

Metastaz : باخ rekursia سؤزونه

metateza : يئر دىيشمه

Bash knd . پايتخت . بير اولكه نين بؤيوك شهرى : Metropol

Aورتا عصيرله عاييد سو آدي : Mezo hidronim

Aورتا عصيرلرده يارانيش داغ آدي : Mezo oronim

Aورتا عصرلرده يارانيش ياشاييش منطقه آدي : Mezo oykonim

Aورتا عصيرلرده يارانيش جوغرافي آدي : Mezo toponim

Mif / mit : اسطوره . افسانه

Mifologia// mitologia : اوسطوره شناسليق . اساطيرچيليك : افسانه ، ناغيل ، روایت و اوسطوره ايله باغلى آد : Mifonim : افساني و اوسطوره آديندان تئرنيش جوغرافي : Mifonimik toponim : آدي (ائرنك : كوراوجلو قالاسي ، اژدها دره سی) دار چرچيوه ده ايشنن سو آدلاري : Mikro hidronim : دار چرچيوه ده ايشنن داغ آدي : Mikro oronim : دار چرچيوه ده ايشنن مسكن و ياشاييش يئر آدي : Mikro oykonim : (كوجه ، محله ، دونگه) دارچرچيوه ده ايشنن يئر آدي : Mikro toponim : Mimem : تقليدي سؤز : Mimeoqrafik söz : Mineral : كانى ، معدنى : Miniskut yazi : عادي يازى : Miqrasia : كؤچ ، مهاجرت : Mirokosc : كيچيك عالم . كيچيك فضا : Mistik : عرفان . تصوف . معما . تاماجا : Mit : اوسطوره . افسانه : Mitoloji : باخ mifologia سؤزونه : اولوب گئتمکده اولان بير اجتماعي قوروپ . شمالي : Mogikan : آمئريكانين نسلى كسيلميش بير قبيله سى Monoftonq : ايكي يئره بؤلونمه ين مصوت . تك آوازلى : Monografi : بير موضوعا حصر اولونان تحقيقي اثر . تك نگاري : Monolingvistik : بير ديلچيليك : Monopolia : احاطه اولونوش : Monosemantik : تك معنالى : Monosemia : تك معناليليق : Monoteist : تك آلاهلىغا اعتقاد . يكتا پرسى : Motiv : دليل . سند . ثبوت . موضوع . مدرك : Nekronim : قبرستان و دفن يئري آدي : Neminasia : آدلاندىرما : Neminativ : آدلاندىرما : Neo hidronim : يئني سو آدلاري : Neo oronim : يئني داغ آدلاري : Neo oykonim : يئني مسكن و ياشاييش يئرلرىنин آدي : Neo toponim : يئني جوغرافي آدلاري :

بیر دین ، یا نظریه‌نین طرفداری . هوادار : Neofit
یئنی سؤز . معاصر دوزلتمه سؤز : Neoik söz :
یئنی دیلچیلیک مكتبی : Neolinqvistica
اعصاب ، روان . عصبی ، روحی : Neropisika // neropesika
يهودي . موسی نین امّتی : Nexrist
جوغرافی آدینین نوعو ، تىپى گؤسترىجى سى : nomen
آدلار سياھى سى . فهرست اسامى : Nomenklator
مالين ، پولون اوستوندە گؤسترىلن قىمت . نرخ : Nominal
Nominalizasia : اسم لشمه . آدلاشما
اورتا عصر ائسکولاستىك فلسفة سىندە يالنىز آيرى - Nominalizm :
آيرى شئى لرىن موجود اولدوغۇنو ، عمومى مفهوملارين ايسە
آدلاردان باشقا بير شئى اولادىغىنىي ادعا ائدن جريان
اسم . آد : Nominasia
آدليق : Nominativ
آدلاندىران ، آد وئرن : Nominator
هر بير واحيد اوچون صرف اولونان وسايط و ماتئرييالىن : Normativ
مقدارى
Oberton : علاوه تون
Obraz : صورت . شكىل . شخصىت . سىما
Obyekt : تاماملىق
اقيانوس ، دنيز و اونلارين حصە لرىنин آدي : Okeanonim
Okkazional : شرطى
Onim : خصوصىي آد . آد :
عمومى آدلارين خصوصىي آدا كئچمه سى : Onim ləşmə
آد شيناسلىق . آدلارдан بىت ائدن علم : Onomalojia // onomalogia
Onomasiyoloqia : باخ onomatoloqia سۈزونە خصوصىي آدلارى تدقىق ائدن شخص :
Onomastika : آدلارين علم ساحه سى . آدلارين جمعى : و توپلوسو
Onomatoloq :
Onomotopoik سؤز : تقلیدى
Onqon : رمز . سبول . قورتاران :
Ontigent : تركىب . مقدار :
رأي وئرن . عقىده سىني سؤيلە يىن . راي و عقىده : Opponent
Oppozisia : موخاليف . موخاليفت چىلىك :

Oppozisya : قارشیلاشدیرىلما

Optativ : فعلين آرزو شكلى

Orbanistik : كاپيتالىزم شرايطيىنده مادى و معنوى مدنىتىن گئىشى : اينكىشا في اوچون بؤيوك شهرلره توپلانما

Orfoqrafia // ortoqrafia : املا قايداسى . يازى قايداسى

Ornament : ناخىش . بزك . زىنت

Orohidro oykonim : داغ آدىندان دوزلن سو و ياشايىش يئر آدلارى

Oronim : يئر سطحىندە كى هر جور داغ آدى

Oronimik oykonim : داغ آدلارىندان دوزلن يورد و ياشايىش يئر آدلارى

Oronimika : جوغرافي آدلارىنىن داغلار آدینى ئويرن ساحهسى

Oyko hidronim : مسكن و يورد آدىندان دوزلن سو آدى

Oyko oro hidronim : يورد و ياشايىش منطقه لرى آدىندان دوزلن سو و داغ آدى

Oykodomonim : بىنا و تىكىنти آدى

Oykonim : هر جور ياشايىش منطقه سى آدى

Oykonimik oronim // oyko oronim : يورد و يئر آدىندان دوزلن داغ آدى

Oykonimika : جوغرافي آدلارىنىن منزل ، يورد و مسكن آدلارىنى ئويرن ساحهسى

Oykonimist : ياشايىش يئرلىرىنىن آدینى تدقىق ائدن شخص

Pafos // paufos : جوشقۇنلۇق . تامتاراق . هىجان . روح يوكسكلىيى

Pafos : جوشقۇن . تام تاراقلى

Paleo hidronim : قديم سو آدلارى

Paleo oronim : اسکى داغ آدلارى

Paleo oykonim : قديم يورد و منزل آدلارى

Paleo toponim : اسکى جوغرافي آدلارى

Paleoantropologia : اينسان قالىنتىلارىنى ، تاپىنتىلارىنى ئويرن علمى شعبه

Paleolit : داش عصرينىن ان قديم دؤورو

Paleontolog : داشلاشمىش قالىنتىلارداڭ بىتىن ئادام (فسيل شناس)

Paleontologia : قازىنти نتيجهسىنده تاپىلان نسلى كسىلمىش ان قديم : حئيوان و بىتگىلىرىن تدقىقى ايلە مشغول اولان علم

قازيني حاليند ا تاپيلان داشا دئنوش حيوان و بيتگي : Paleontoloji :
لردن بجت ائدن علم (فسييل شناسي)

قديم آل يازمالاري تدقيقاتچي سي : Paleoqraf :
قديم متنلرين يازيليشي و اوخونشو : Paleoqrafi :
قديم آل يازمالارينين گرافيكاسيندان (شكليندن) : Paleoqrami :
گئرونوشوندن بجت ائدن علم
ايستي اولكه لرده بيتن هميشه ياشيل آغاچ : Palma \ palmu :
هجو ائله مك . هجو . مسخره : Pamfilet :
بير شخص و يا اجتماعي قورولوش و سياسي حادثه و ... : Pamflet :
عليهينه يازيلان ايستئهزالي يازى
هامى . روسلارد ا زادگان و آغا معناسيندا : Pan :
دوروار ، تاوان و سايرين ناخيشلارلا بزنن حesse سى : Panne :
آللاھي طبیعتله عئني لشديرن و طبیعتین آللاھين تجسّمو : Panteizm :
سايان ديني ، فلسفى ، دونيا گئروشو
ائپيدئمى . بوتوو بير اراضي يا اولكه نى توتان : Panteizm :
يولوخوجو خسته ليك
عالى درجه لي آداملارين قبرى . معبد . قديم روم آللاھلارين : Panteon :
شرفينه تيکيلميش بينا . آرامگاه . عابيده . بير چوخ
آللاھلى دينين بوتون آللاھلاري گئركىملى خادم لرينى
باسدىرىلدىيغى يئر .

مارال بوينوزوندان حاضيرلانان درمان : Pantokrim :
ال - قول حرکتى ايله اىفاده اولونان تاماشا : Pantomim :
آرا . فاصله . دورغو : Paoza :
آنلاشىلان ساده دىلده يازilmish مضمون . اىفاده : Papular // papuliar :
طرزى ساده اولان . مشهور و گئنيش كوتله ماراغىنى قازانان
اثر
گئنيش يايىلمىش . هامىنин دوشوندويو بير : Papulyar // Popular :
شئى . جازاً ميللى
واسطەچى دىل : Paradil :
سۈزلەرنىن حاللۇماسى و يا دىيىشىمە فورما لارىنин گؤستان : Paradiqma :
جدول . كلمە لرينى شكلىنى گؤستان جدول يا خود سىستم
Paradiqmatika : باخ paradiqma سۈزۈنە
غىر عادى . علمده تصوّرلره اوېغۇن گلمەين .
گۈزلىلىمەز حادثه
اينانىلماز . غىر عادى ليك . عاغلا سىغماز : Paradoksal :
موازى ليك : Paralelizm :

Parativ sayi : كسر سايي (عدد كسري)
 Paraxronik : باخ diaxroniq سؤزونه
 Parik : پارچایا تيكيلميش صونعي تاخما ساج
 بير اثرين گوللي تقليدي . استهزا . بير اثرين ، شعرين :
 گولله لي شكيلده ايفاده سى
 Parodia : جدّي بير اثري گولونج بير طرزده تقليدي :
 گوللي شكيلده . داستاندا بير حصه نى گولونج فورمادا :
 يازماق
 Parol : حربي و گيزلي تشكيلاتلاردا اوز آداملارين تانيماق :
 مقصدিলে এশলনিলন শর্তী সৌজ , رمز (اسم شب)
 Parsial ton : باخ oberton سؤزونه
 Parsiyalton : باخ oberton سؤزونه :
 Partitura : چوخ سسلی موسيقي اثرينين بوتون قسمتلري :
 Pasefik : آرام . دينج :
 Pasifizm : ساكىت لشديرمه :
 Pasiv : غير فعال . ساكىت . لاقئيد :
 Passiv f,el : جهول فعل :
 Pasxa : مسيحييتين بانيسي ساينيلان حضرت عيسانين « ديريلمه سينه »
 حصر اولونوش ياز بايرامي
 اخترانين تصدق و شهادت نامه سى . سند : Patent
 Patetika : جوشقون . قوّتلى تأثير . هيجان :
 Patriarx : قبيله جمعيّتىنده قبيله باشچى سى :
 Patriyarxal \\\ patriarchat : آتا خاقانلىق ، آتا اركى حکومت . آتا :
 شاھلىق
 Pauza : يوكسلمه . دانىشيق زامانى موقتى داياما . فاصله . آرا :
 وئرمه
 Peçat : مؤهور . دامغا :
 Pedant : خيرداجي . واسواسى اولان . قوتقوتو :
 Pedantizm : حىن آشيري واسواس گؤسترمە . حىن آرتىق خيرداجىلىق .
 رسىيت چىلىك
 Pedaquji : تعلمى تربىيە حاقيقىندا علم :
 Pelaqonim : دنيز و اونون حصه لرىنин خصوصى آدى :
 Perfektiv : نقلی كئچمىش :
 Perigey : گونش منظومە سىنин يئر كوره سىنە ان ياخين نقطە سى :
 Permanent : آراسى كسىلمە يىن . دائمى :

permutasia : يئر ڏييشمه

Perqam : قدیم زامانلار يازی اوچون ایشلديلن حیوان دریسي . ياغ

و سو بوراخمايان مؤحکم کاغیز

Perqament : حئیوان دریسیندە يازىلمىش قدیم ال يازىلاري

شخص . شخصىت . درام و ادبى اثرده ايشراك ائله يىن :

شخص

Personaj : بدیعی اثرده ايشراك ائدن شخص ، صورت

Personal : هر ھانسى بير موسسه و ايداره نين قروپونا داخيل اولان

ايشچىلر

Perspektiv - siz : گلجه يى اولمايان . اينكىشاف ائتمك شرايطي

اولمايان

Perspektiv : گله جك پلان ، طبیعت منظره سى . اوzacق بير نقطه دن

موشاھده اولونان گۈرونوش ، منظره

Persunafikasia : شخص . استعاره مکنيه (مثال :

روزگارين گۈزو)

Pesimizm : بدېينلىك و منفي باخىش

Pezay : منظره

Pies : صحنه ده گؤستريلمك اوچون يازىلمىش درام اثري

Piktoqirafik : تصويردن عبارت شرطي شكيل . قدیم يازى فورماسي .

تصویرى خە

Piktoqrafi yazi : ترسيم و شكىللرله اىفاده ائدىلن آن قدیم يازى

اوصولو (تصویرى خە)

Piktoqrafik : شكىللر واسىطه سىلە اىفاده ائدىلن آن قدیم يازى

اوصولو

Pioner : علم ، مدنىت ساحه سىنده يئنى بير شئى اساسىنى قويوش

آدام

Piqment : دري و توخومالارا (بافت لارا) رنگ وئرن مادە

اۋزگە لرين اثرلىيني اوغورلايىب، اۋز اثري كىمي

وئرن آدام . (سارق ادبى)

planet : گۈن ، سىارە

Planetari : رصدخانا . گؤي جىملرىنى اىزلەين جهازلار سىستمى

Plantasia : معىن كند تصرّفاتى مصقولو

Plastika : هئىكل تراشلىق

Platform : محكم مادە ايلە اۇرتولو هوندور ، دوز مئيدانچادا

سکكى . دايانا جاق سككىسى

Plebissit : عموم خالق رأي سورغوسو . رئفراندوم

Pliqon: دؤيوش تعليمي . حربي تعليم
 Plotokratia: دؤولتىن بير اووج ان وارلى آداملار طرفيندن ايداره
 اولوندوغو سياسي قورولوش
 سياسي اجتماعي مقاله يازان: سياسي اجتماعي سياسي ادبيات
 Poblisistik: اجتماعي سياسي ادبيات
 Podnos // padnos: جمعي . سيني . دمير يا باشقى فلزلردن اولان: تاباق
 معىن حاقد مقابيلىinde ايши گئرمىدىن عبارت عهدە لىك: Podrat
 منظوم حكايه اثري: Poema
 شعرىت . شاعرانە . گؤزللىك: Poetik
 بديعىي ادبيات نۇنە لرىنده Poetik onomastika // onomato poetika: خصوصىي آدلارين يارانما يوللارى ، ايشلنمه مقاملارى و اوسلوبى پوئتىك ايكانلارينىن اؤيرىن ساحە سى شعر . شعرىت . مجازاً: Poezia
 مباحثه . مناظره . يازىدا بير - بيرىنە تووقوشما: Polemik
 گولله آتان آوتوماتيك سىلاح: Polemiut
 چوخ سىلى . چوخ سىلى لىك: Polifonik
 چوخ آروادلىق: Poligamia
 چوخ آدللىق: Polionimia
 چوخ دىل بىلن آدام: Poliqplot
 چاپ حصوللارى دوزىلدىن صنایع ساحە سى: Poliqrafik
 Polisem: چوخ معنالى: Polisemantik
 سۆزۈن چوخ معنالىلىقى: Polisemia
 چوخ باغلىيچىلى لىق: Polisindeton
 شهر آدى: Polisonim
 روسلارين: قىپجاق توركلىرنە ئىردىيى آد: Poloves
 يونگول . يېغجام: Portativ
 Posessiv: سۆزۈنە bahuvrihi باخ
 دىش آراسىي صامت (ش ، س): Postdental samit
 آرتىرما . تعليقات . كىتابىن سونوندا ئىرilen: Postfiks
 معلومات . ضميمه
 دۇشىمك . سالىنماق . اوزانماق: Postlat
 آرخا داماق سس لر: Postnalatal samit

ثبوت‌سوز اولان بير فيکري اساس گؤتورمك . ثابت اولمايىش : Postulat فيکرە استناد ائتمك، فرضيە

Potamonim : آدی چاہی

قوه . مجازاً : معين ايش و مقصده لازيم اولان شرطلي .
واسيطة لرين جموعسو . اوشه چيخا بيلن ، مومكون اولان گيزلي
شكيلده قالان

حکایه . داستان . ناگیل : Povest

رئال تجربه يه اسلامان . فاكتلارا اسلامان : Pozitiv

Praforma سُؤزوںے arxetip باخ

ظاہری . موقتی : Praforma :

بیر سؤزون ، ایفاده نین معناسینی تصویری Prafraz // perifraz :

ایفاده سیندن عبارت اولان تعبیر

ظا هري جهتدن او خشاما . تخصصي ايش . ايش Praktik // praqtik:

وزرہ ایش۔ اوصولار۔ تجربہ۔ ایش۔ بیر

یہ صاحب اولان آدام

Praktika : سیناق . بحربه

بررسی جمیع افراد مبتداً در گروه کنترل (نمونه آزمایشی) و گروه بکار رفته (نمونه کنترل) نشان دادند که در میان افرادی که مبتداً به ترکیب این مولکول دسترسی نداشتند، میزان افزایش حجم سینه در میان افرادی که مبتداً به ترکیب این مولکول دسترسی نداشتند، میزان افزایش حجم سینه در میان افرادی که مبتداً به ترکیب این مولکول دسترسی نداشتند،

ايشلري اؤز خئيرينه قورا بىلمە باجا رىيغي : Praktisizm
هرم . قدىم مصرلى لرین فرعونلارا قوردوغو بؤيوڭ مقبرە : Pramid

تدریس هندسه سکلی Pragmatik : آنچه می تواند از داشتن این نظریه برای حل مسئله کمک کند

ملقى . Plaçmatik

فیصلہ

Predikativ : مُؤْمِنٌ predikat مُؤْمِنٌ

Predikativ . سور و که predik
Predikatylik . خواستا

Predikatiflik : حبری . **Predmet : مادہ .**

العنوان : شکرانی : شفیعی : جسم مادہ : سسہ

پرنسپال موریم : اوں سکیلچی .

این متبع . بیووره . Prezens لزانت ک زان :

حال . ایتھی کی رامان . Primitiv // piremitiv

Primitiv // پرینتیو : ایکھیں سادہ۔

دیدگانی داشتند که این مکان را می‌توانند بازسازی کنند و آن را به یک مرکز علمی و تحقیقاتی تبدیل کنند.

سَاسٌ . كُورِنْ هَلَانْ شَهْرٌ

Prinsipal اصولي . بنیادی . اساسی :

Prizma منشور :

Problem حل اولوناسیني طلب ائدن نظري يا عملي مسئله :

Problematik تخمین اولونان . فرض ائدیلن . شبھه لي :

Problematik ثبوت اولونامیش ، حل اولونامیش مسئله :

Profesionalizm پئشه و صنعت لئکسیکا سی :

Profil صفتین ، شئین یاندان شکلی ، گؤرونوشو :

Proloq ادبی و موسيقي اثريين گيريش نقطه سی :

Proloq باشلانیش . اؤن سؤز . مقدمه . گيريش :

Pronominilizasya عوض لیك لشمه :

الده اولان علمي ديل لره اساسا هر هانسي بير حادته :

نین گله جك اينکشافي و نتيجه سی حاققيندا فيکير سؤيله مه

Proqressir tərz او زون مدت لیك طرز :

Proses مرحله . گئديش . يول . جيغير :

Prospekt گؤرونوش . منظره :

Protektora گوجلو دؤولتین ضعيف دؤولتي او زونه تابع ائتمه :

فورمالاريندان بيري (بو شرايطده تابع اولكه استقلاليتني

تماميله ايتيرميش اولور)

علاوه . بير لشمه . بير شئيه سونرادان آرتيريلميش صونعي :

عضو

Proteza ، مثال : ن + آسيم = نسيم ، پ + يالغ = پيالغ //

سس آرتيمى پياله وساير ..

Prototip باخ arxetip سؤزونه

Prototip بير شئين ان ايلكين ، ابتدائي شکلی و گؤرونوشو :

Prototip ادبی صورت قهرمان ياراتاق اوچون مولفین اوريژinal :

كيمى استفاده ائتدىيي شخص . سونرا گلن بير شخصىتىن يا شئين

سلفى اولان شخص يا شئي (اورنك : باباك اود گليني پيئسىنده

ائلىخانىن پروتوتىپى دير)

Provinsial محلى :

Provokasia فتنه كارليق . تحريرك ائتمه . آرا قاريشدirma :

Psixaterik روحى خسته ليكلرلە علاقە دار اولان :

Psixi روحى . روانى :

Psixolinquvistik : پيسىخولوژي دىلچىلىك

Psixopatia روحى پوزقونلوق . روحى خسته ليك :

Psixoz روحى خسته ليك :

Psixupatologia روحى خسته ليكلر حاققىندا عمومي علم :

عابیده ستون و هئیکل و سایرینین اؤزولو ، آلتليغي : Pustament
احاطه اولونوش . بوس بوتون . توبلانيش .. ائلليك : Qlobal
Qlottoloqia: ديلچيليك

ديلين منشائي و اينكيشافى باره ده تدقيق ائله ين Qlottoqonia
Dilçilik شوعبه سى

ديلدە باش وئرن دېيشكلىك لرى و تئمپىنى Dilçilik
اۋيرىن ديلچيليك شوعبه سى بوندان مقصىد آيرى - آيرى
لئكسيك سىستئملرىن مويدانا گلمە سىنinin قدىم لىك درجه سىنى
معىّن لشدىرمكدىر . ايکى قوهوم ديلين مستقىل موجود اولماسى
مەتتىن معىّن لشدىرن مئتود

مىسحىيّتىن ايلك دؤورلىرىنده مىسح دىنى . يونان ايدە : Qnostik
آليست فلسفة سى . شرق دىنلىرى اساسىندا قورولان دىنى -
فلسفى جريان

شهر داخلى يئرلىرىن آدلارى (بولوار ، دۇنگە ، كئچىد : Qodonim
(، كوجە)

بىر شئين تركىبىنە داخيل ائتمە . ايلحاق ائتمە ، بىرلىشىرمە
Qolofrasis :

سيرا . درجه . تدرىجى لىك : Qradasia

يوكسلە . اوچالا : Qradasia

خو : Qramatik

Qramatik funksia : سونلوق

سۈزۈن لئكسيك معنادان حروم اولوب ؛ آز - چوخ Qramatik ləşmə
بو معنادان اوzaقلاشىب يالنىز قراماتىك وظيفە داشىماسى
مثال : اولماق ، ائتمك كىمچى فعللىرى و يا بىلەك فعلى بونا
دوزگۇن نۇنە دىر

والى . فرماندار : Qubernator

قديم يونان ساز خوانىنە لرىنىن سىملى موسىقى : Rabsodia
آلتىنин مشايىعتىلە ايفادە ائتدىكلىرى ائپىك (حماسى) نغمەلر
ايفرات سياسى گۈرۈشلر ، قطحي حرڪت و تدبىرلر : Radikal
طرفدارى . كۈكلو . اساسلى . قطعى . ان تأثيرلى

هر بىر ماشىنин ، قورغۇنون مئكانىزمىن آپارىجي حصەسى : Rama
عاغىل و منطىقە اسالانان ؛ عاغىللە ، مقصىدە
اوېغۇن Rasiyonal

عاڭلى ادراكىن يىگانە منشائي حساب ائدن ايدە : Rasionalizm
آليست فلسفي جريان . حياتا شعورلو مناسبت
قصبه . ولايت . ناحيه : Rayon // region

گئرچك ، خيال اولاييان ، حقيقته موجود اولان ، چين، Real: چين جيل . گئرچك جيل . حقيقه چي: Realist: دوغرولوق . دوزلوك . موجودىت . گئرچكلىگ: Realistik: ساتىپ پولا چئويىرمە: Realizm: اينجه صنعت و ادبياتدا حقيقي وارلىغىن دوزگون عكس: اولوناسى . حقيقىتىي ، شرايطى ، ايكانلارى، صنعتى (هنرى) قوه لرينى نسبتىينى درك ائتمە باجاريغى بير شخص طرفيندن ايشله نىلمىش و معىن اولوش يازىنى: Redaksia: گؤزدن كئچيرمە . اىصلاح ائتمك متى ايشلمە ، دوزلتىمە . هر بير اثرين نشرينى: Redaksiya: رهبرلىك . مطبوعاتدا ، چاپا حاظيرلانمايا رهبرلىك اىدىن امكىداشlar معين فونئتكىي وضىيىتىدە سىين ضعيفلمەسى . مركب حالدان: Reduksia: ساده حالا كىچن بير بير كمييتىن آزالماسى تكرار: Referat: علمي اثرين اوخونوش كىتابىن و ساييرىن شفاهى ، يازىلى خلاصە سىي غير ارادى . غير شعوري . (ناخود آگاھ) : Reflekliv \ refleksiv: بير حادثەنин دوغوردوغو ايكتىنچى حادثە ، اونون نتىجە: Refleks: سى . مجازاً انعکاس دىيىشىمە . دىيىشىكلىك: Reformasia: Regent: دولتى ، موقتى اداره اىدىن شخص: Reklam: بير آدام و يا بير شئىه شۇھەرت قازاندىرماق مقصىدile: گۈرولن تىبىرلىر . مشهورلاندىرماق . بير آدام و يا بير شئى حاققىيندا معلومات اعلان Rekonstraksia: برپا . قورما: Rekunstraksia: يئنى دن قورما . تزه دن ياراتما: Rekursia: سونلوق قايىيتما . قايىدىش: Relyativ: نسبى: بوتون بىلىكلىرىن نسبىلىكىنە اساسلانان و حقيقىتى: Relyativizm: اينكار اىدىن ايدە آلىست جريان يئر سطحىنده اولان بوتون دره ، تپە ، داغ ، دۆزىلىك: Relyef: چوخ قدىم دئورولىردىن قالان حادثە: Relyekt: Repertuar: برنامە: Repleksiv: عكس ائتمە . تحليل: Replika: اعتراض . آتاجا . يئردىن دئىيلەن سۆز:

يئري حياتدا باش وئرن حادثه لردن معلومات وئرن قزئت : Reportior ، ژورنال و تئلئويزيييا ايشچي سى
مكافات . جزا لانديرما . مجازات : Represia اوجادان دانيشان راديyo جاهازي : Reproduktor يئني دن چاپ ائديلميش شكيل و رسم . چاپ اولوش اثرين متنين صورتىينين چيخارىلماسى Reprodusklia اعتبار . آد . شهرت : Reputasia قايدا . اوصول . نظام نامه : Reqlament مشاوره ، اجلاس و ... آپارىلماسى حاققىندى : Reqlament قاباقجادان معين و قبول ائديلميش نظامنامه بير اثر و ادبى وئرلىش حاققىندى تنقيدى يازى : Resenzia بير شئىي حاظيرلاماق حاققىندى معلوماتلارين جموعسو : Reseptura خالق طرفىinden معىّن مىّتىه ، سئچىلمىش دؤولت اداره : Respoblika فورماسى (جمهوري) اساس تونا خصوص رنگ وئرن علاوه تون . سس : Rezonatorton اوجالدان جهاز . اوبلئتون Ritm سس ، نيطق و ... عنصرلىرىنىن تكرارلناسىنىدا معين : آردېجىللېق ، آهنگ ، وزن Ritmik آهنگلى . منظم : Ritorik اسلوب : Ritorika ناطيق ليك نظريه سى . علم بلاغت . مجازاً تام تاراقلى : اسلوب آىين . مناسىك . مراسم . گۈزلەيلە عادت - عننه : Ritual نثرلىه يازىلمىش بؤيوك حكايه : Roman Romans فورته پيانو و باشقى موسىقى آلتىينىن مشايىعتىلە اوخوماق اوچون بير شاعيرىن سۈزلەيرىنە يازىلمىش كىچىك ووكال اثري Romantizm خيال پرستلىك . . حسيّاتا قاپىلما : Royalizm پادشاھ حاكمىتى طرفدارى . پادشاھ پرست ليك : Rumka پىلا . قىدح . كاسا : Rüsheym مايه . فطرت . اؤز : Sadizm بير شخصى اذىت وئرمك و اينجيتمىكن عبارت جنسى : پوزغونلوق . باشقالارينا شكنجه ، اذىت وئرمىكن حظ آلماق رمزىلىك . مقدس . عزيز . ديني ماھىتلى مراسم : Sakral مقدس . تبرك اولۇنۇش . سرى و رمزى : Sakramental

Salyut // saliut: گۈركىلى حادىھە و شخص اوچۇن آتش ائدىلىن توب ، توفنىگەلە اىفادە اولۇنان رسمى سالام

Sanksia: اجازە . تصديق . بىئىنمە :

Sarkofaq: قدىم خالقلاردا داش تابوت ؛ مقبرە :

Satirik: طنز . گوللى موضوعدا ادبى يازى و شعر :

Seksia: بىر ادارە ، تشكىلات ، جمعىتىن شعبەسى :

Seleksia: حئيوان و بىتگى نوعلىرىن ياخشىلاشدىرماسى . اصلاح :

ائتمە ، سئچمە (اصلاح نژاد)

Selenonim: آيدا كى طبىعى اوبىئكتلىرىن خصوصى آدى . آيىن :

اوزرىندە كى هر بىر حصە يە وئرىلىن آد

Semantem: معنا : آنلام

semantema: اساس :

Semantika: معنا . سۆزۈن معناجا تىلىلى :

Semantika: سۆزۈن ، اىفادەنىن معناسى :

Semasiologia: دىلچىلىگىن سۆز و اىفادە لرىن معنالارىنى و بو :

معنالارىن دىيشىمە لرىنى ئويرنى بىت

Semasiyoloji: سۆز و اىفادە لرىن معنالارى و اونلارىن :

دىيشىكلىگىنىدىن دانىشان علم

Semasiyoloji: معنا حاققىندا علم :

Sematologia: سۆزۈنە semasiologi باخ

Semit - lər: «تورات» ا گۈرە انسان نسلىنин بانىلىرىنىدىن اولان :

اوج قارداشدان بىرى نىن آدى (نوح پىغمېرىن اوغلو = سئم //

سام آدىندان آلىنمىش) قاباق آسيادا شمالى و شرقى آفرىقانىن

بىر حصە سىنده ياشامىش و ياشاييان خالقلار قورۇپو . سامى لر

(بورايىا قدىم بابىللەر ، آسسوري لر ، فينيقىيالىلار ، قدىم

يهودىller ، معاصرى عربلەر ، سورىالىلار و ائتىيپىيالىلار)

داخىلدىر .

Semimit (سامى): لرىن دىللىرىنى و مدنىيتنى ئويرنى :

علمى شubbە

Semyatika: اشارە لر ، اشارە سىستېلىرى حاققىندا علم :

Sensasia: ھىجانلى خبر وئرمە . موژدە وئرمە :

Separatizm: آيرىلماغا چالىشما . چوخ مىلتلى دؤولتلىرى :

آزلىقدا اولان مىلتىن آيرىلما و استقلال قورماغا چالىشماسى

Seperatist: آيرىلماغا چالىشان . مستقل دؤولت قورماغا چالىشان :

(جدايى طلب)

Seremunia: مراسم . تشرىفات . تۈرن . آيىن :

عالی و اورتا مکتبلرده معین و اختدا کئچیرilen امتحان : Sessia :
فیشیلتیلی صامتلر : Sibilyant
چوخ بؤیوك تارخی بینا : Siklopik
کؤنول شکلیندە رسم . قارالى . قارانلىقدا ، دوماندا : Siluet
گؤلکە کىمى گۈرونن شئى :
رمز . اشاره . علامت : Simvol // simbol
Sindezis : باخ polisindeton سۆزونە
sinharmonim : آهنگ قانونو
sinkateqorematik söz : كۆمكچى سۆز
Sinkretik // sinkrektik : دوغرو . واقعى . قووقۇقلۇق
Sinkretik : حقيقى . واقعى . دوزگون
Sinonim : مترادفع
Sinqulativ ism : تك - تك اولان اسم
sinsematik söz : كۆمكچى سۆز
جمله لردە سۆزلرین بىرلىشىرىيىلمە سى اوصولوندا بىث :
ائىن علمى شعبە
Sintaksis : نخو
Sintaksis : نخو . فن نخو :
Sintetik : سنتز عملى . عملە گلەمە ، دىيىشمە
Sinxron : اؤيدىش ، چاغداش، هىزمان
Sinxron : بىر و يا نئچە حادىھ نىن ، مرحلە نىن و اخت اعتبارى
ايىلە تام او يغۇنلۇغو ، اونلارين حركتىلى آراسىنداد
موازىلىك . معىن دئور، دە دىيل حادىھلىرىنىن ياناشى اولاراق
موجود اولماسى
Sinxronik : نظرى
Sinxronik dilçilik : تصویرى دىلچىلىك
Situasia : وضعىت . شرایط . حادىھ لرىن گئدىشى
Sivilizasia : تىدن . مدنىت . فرهنگ : خلاصە . فهرست . نقشه . طرح . بىر مقالە نىن خلاطە
اولاراق باشلىغي
Skant : طرىقتچى
قدىم زامانلاردا قارا دنىز شالىنداد ياشامىش موختليف : Skif
كۈچرى خالقلارىن عمومى آدى
rossiyada ياشايىان مدنىتىجە بىر - بىرىنە ياخىن اولان : Slavian
بؤيوك خالق قوروپۇ ، اوچ قولۇنورلر 1 - شرق

ایسلاویانلاری : روسلار ، اوکراینالیلار ، بئللو روسلار 2 - غرب ایسلاویانلاری : پولیاکلار (لهستان) ، چئکلر ، ائسلوواکلار ، لوریچانلار 3 - جنوب ایسلاویانلار : بولغارلار ، سئربلر ، خوروواتلار ، ائسلووئنلر ، ماکئدونیالیلار نظرده توتولان چیخار و گلیرین حسابلانماسی . بير شئين Smeta : تخمینی حئسابلانماسی

ماھیر آتىجي . سرراست نشانه چي : Snayper

Sonant : سونور (سس سيز)

منشوردان چیخان يئتدي شعالي نور . منشور Spekter :

يئرين آلتىندى طبىعى شكىلدە مئيدانا گلن ماغارا ، Speleonim : زاغا ، كاها ، اوچوروم ، قويو ، يئرآلتي يول ، يئر آلتى چاي ، شلاله تىپلى وارليقلارين آدلاري

سرعت و مسافت اۇلچىن Spidometr :

الكل . محصوللارдан آلينان آليشقان (سويوق) مايمىز : Spirt

Spisifik : خاص . خصوص . اۋازل

Stabil : ثابت . محكم

Stabil : ثابت . دائمى . دېيشىمز

Stakada : ايسكىيله . ايستگاه . كۈرپو . سولو يئرلرده

د اياناجاق

Statik : حركتىسيز . انكشاقسиз

Statika : سكونت . موازنىت حالى . ديناميكانىن ضدىي

Statist : صحنه ده ايكنىجي درجه لى و سۆز سوز روللارى

اويناييان آرتىست

Bir siera علم لرده دقىق تطبيق ائدىلن خصوصى تدقىقات Statistika : اوصولو . خالق تىرىوفاتىي اجتماعى علم لرین هر هانسى ساحه سىنده علمى مئتودلارلا آپارىلان حسابلاما و بو حسابلاما نتىجە سىنده آلينان معلومات (آمار)

Staton : بو ي - بوخونلو . ايри گؤودەلي . ساغلاملىق .

سرراستلىق

Status : بين الخالق حقوقدا وضعىت . سياسى حق

آغىزدان چیخان سۈزلەرن اولدوغو كىمي اشارە لر و Stenoqrafia : اختصارلا جلد يازما اوصولو

Her شئىه شبھە ايلە باخماق . Her شئىه شك ائتمە . Steptisizm : شڭاكلىق

Mئتال و رئzin و سايىر لوحه جىك اوزىرنە كېچىرىلەن Stereotip : مطبعە (چاپ) نابورو صورتى

Sterotip: كيليشه

Stet: گؤزلilik

Stetika: بديعي اثرده حياتدا ، اينجه صنعتده گؤزلilik: اوسلوبىيات . ديلين بديعي ايفاده واسيطه لرين : ائيرنكله مشغول اولان شعبه

Stilizasia: اوسلوبلاشديرما

Stimol: هوس و ماراق اويا ديجي عامل:

Stixia: طبيعي حادثه . طبيعت قوه سی . مجازاً محيط و شرایط . دؤرد عنصر (سو ، اود ، هاوا ، تورپاق)

Stnoqrafik: دانيشيان سؤزلري خصوصي ايشاره لرله جلد يازماق : اوصولو

Stol: اوتوراجاق . سؤيكنجه يي اولان موبيل . ميز . ماسا . مجازاً : سفره

Stonoqrafik: باخ stnoqrafik سوزونه

Stoqrafia: تاريخ يازماق :

Strategia: گئنيش مقىاسدا حربى عمليات . مجازاً : اجتماعي - سياسي مباريزه يه رهبرлик ائتمك مهارتى

Stres: گرگينلىك (فشار)

Strutip: رنده لنميش ، سورتولوششكيل . صرف اولماق شكلي . ايشلنمكده سورتولك

Strukturalizm: ديل واحيدلري آراسىندا كي داخيلي علاقه لري دقيق : تصوير ائتمك اوچون اوصولار

Sturuktur: قورولوش ، اسكلنت ، بنىاد . اساس:

Subustansia: ما هيّت . اؤز . بوتون اشىالارين و حادثه لرين : ايلىك اساسيني تشكييل ائدن ماده مستقل . اؤزوملوك . باشليجا . باشلي - باشينا :

Substantiv: بوتون اشىاء و حادثه لرين ايلىك سيماسي . ما هيّتي : اسم لشمه . اسمه كئچمه : Substantiv ləşmə

Subyekt: مجازاً فاعل آنلامىندا :

subyet siz: مبتدا سيز

Sujet: سبب . جهت . علت . وسيله . انگيزه . مضمون . مقصود :

Suppletiv: بير سوزون مختلف كؤكلردن دوزلن فورماسي :

Suveren: مستقل حاكمىتى تمثيل ائدن :

Svetofor: دؤرد يوللاردا حركتى نظاما سالماق اوچون نصب اولونان : اوج رنگلى چيراغ (چراغ راهنما)

Sxem . صورت . بير شئين قورولوشو - تشكيلی پلانی . بير : اثرين اساس فيكيرلريني عمومي شكيلده وئريلميش شرحى تفگرده بير شئين شرحىنده ، تصويرىنده بايا غليق : Sxematizm : (كنه لىك)

Sxolastik // skolastik : نورمال - ظاهري ، رئال حياتدان اوzac : فورما ، آزبرچيليك

Tabo // tabu : ابتدايي خالقلاردا افسانه وي اعتقاد موهم : تصوّرلره ايشلنمە سى (دىله گتيرىلمە سى) بىجىتلىيە سبب اولادق و بونا گؤرە سؤىلنمەسى قاداغان اولان سۆز . سانسور ائدىلر طرفىinden ايشلنمەسى قاداغان اولان سۆز يا اىفادە . غير مناسب حساب ائدىلن سۆز

Takt : ادب . نزاكت و معرفت :

Talant : استعداد :

Talon : چڭ ، قىمتلى كاغىذلارين اساس حصەسى ، پته :

Tekst : نطق پارچاسى :

Tekstoloji : متن شناسلىق :

Tektonik : sintaktik سۆزونە باخ

Tektonik : يئر قابىغىنىن قورولوشونو حرکت و دئفورماسىي قانونا : اويغۇنلوقلارىنىن ائيرىن ساحە سى

Tema : اوزول . بنيان . اساس :

Tema : اىفادە نىن چىخىش نقطەسى :

Tema : سؤىلەمەيىن اساسى :

Tematik : معىن موضوعا عايد . موضوعلارين جموعۇ :

Tematik : ھماهنگ مطلبىر . موضوعلار :

Tembr : تون . هر بير سس و موسىقى آلتى اوچون سجيھ وي اولان : خصوصى سس كئيفىتى . سس چالارى

Temp : موسىقى اثرينىن ايفاسىنىن سرعت درجه سى . بير شئين :

Hiatala كئچىرilmە سى ، جريانى ، درجه سى ، سرعتى :

Temperator : ايستىلىك لە سويوقلوغو اولچن . (دماسنج)

Tempon : يارانىن ميكروبونو آماق اوچون اوستونە قويولان :

پىلتە

انسان ساڭلاملىغىنى گؤسترن ايستىلىك درجه سى . جسمىن :

Temprator : ايستىلىك درجه سى

Miel . تايىل . ايدە . فيكير :

Tendensia : ايلاھىاتچى . ايلاھىات علمى ايلە مشغول اولان آدام .

Teoloq : دين شناس

دین قورولوشو . دین واسیطه لري . دین اوزولو . Teomorfik : قدیم اینسانین تانری حاققیندا دوشوندویو ايلک ایناچلار بیر معبدده آله ، سجده ائدیلن شئی ، سجده گاه : Teonim ، باشقا سؤزله مقدس و ارليقلارین آدي زئوس ، آلاهlarین منشائیي حاققیندا افسانه لر : Teoqonia اوچلوك . اوچ سس اوچون يازilmish موسيقي اثري : Terio اصطلاح : Termin علمين ، اينجه صنعتين بير بير ساحه سينده ايشلديلن : Terminolojia سؤزلرين جموعه حرارت اولچن : Termometr هاوا حرارتینین ديسىمە سىني يازان دزگاه : Termoqraf قورولوقداکي جوغرافي و ارليقلارين آدي (يئر ، تورپاق ، قورو) Texnikom پئشه مكتبي . هنرستان : Tezis قضيه . حكم : Tipik معين تىپه خاص اولان معين خصوصىتلره مالىك اولان سجيي وي Tipologija حادثه لرين بير عمومي خصوصىتلرىنه گئورە تصنيفي : قارشىلىقلى علاقە لرين تطبىقى . ايلگى لرين تحقيقى : Tipoloji شئىلرین ، حادثه لرين هرھانسى بير تىپىنە عاييد اولان : Tipoloji Tipoqraf باسماچى . چاث ايشىنده اولان . مطبعە چى : Titol لقب . تيتىر نسىلدن نسىلە كئچن فخري آد . روتبه : Toksik زھري . آغىلايان ماڈه لر : Tonal بير توندان باشقا تونا كئچmek : Topoantroponim هر هانسى بير يئر آدىندان قويولوش شخص آدى : آراز ، موغان ، تبريز ، شিروان ، قطران ، قدران تبرىزى ، نظامى گنجوى ، فضولى بغدادى و يئر ، مسكن ، ولایت ، اولکە و بير جوغرافي و ارليغىن : Toponim آدى عئيني جوغرافي آدلارين يايىلما سر حدى ، آرئالى : Toponimik areal عمومي آدلارين جوغرافي آدا چئورىلمەسى : Toponimləşmə جوغرافي آدلاري ئيرن علم ساحه سى : Toponomastika Topoqrafia يئرين فورما و اولچوسونو و يئرين خريطه سىنى : چكمكىلە مشغول اولان شعبه

چوروموش باتاقلیق بیتگیلری قالیقلاریندان عمله گلن برک : Torf : کوتله

آچيق تئرورچولوغا اساسلانان . فاشیست : Totalitar

ابتدایي خالقلاردا طایفانین اجدادی و ھمایه چیسي : Totem ساییلیب ، ستایش ائدیلن حئیوان يا خود بیتگی فاجعه لى . سارسیدیجى : Tragedia

هم فاجعه لى هم كوميك عنصرلىرى اۋزوندە بىرلشدىرن : Tragi komedia اثر

فاجعه لى : Tragik

آيرىجا بىر مسئلە دن بىث ائدن علمى اثر . بىن الخالق : Traktat موقاويلە با غلاشما

رساله . پىمان . عهد نامە : Traktat

شرح . اىضاح : Traktovka

بىر حالدان باشقىدا حالا كئچمه . دېيىشمە . بىر شئىن : Transformasia اؤز شكلىنى دېيىشمەسى

شكلىنى دېيىشمە . باشقىدا شكىلە گىرمە . بىر حالدان : Transformasia باشقىدا حالا گىرمە

شكىل دېيىشن . باشقىدا شكىلە گىرن : Transformativ

تلفظون بوتون اينجه ليكلرينى دوزگون وئرمك اوچون : Transkripsia تطبیق ائدیلن اشارە لر سىستمى

بىر اليفبانىن حرفلىرىنىن باشقىدا اليفبانىن حرفلىرى : Transliterasia ايلە وئريلەسى

ايضاھلى ترجمە : Transmutasia

يئر دېيىشمە : Transpozisya

بىر نوع جوغرافي آدين دىگر نوع جوغرافي آدىنا : Transtoponimizasia كئچمسي (اورنك : اؤيكونيمىن اورونىيمە ، اورونيمىن اويكونيمە چئورىلمەسى ، كئچمەسى)

Tranzitiv تأثير :

Tranzitivlik تأثيرلى لىك :

حركت ائدن هر بىر نقطە و يا جسمىن فضادا جىزدىغى : Trayektoria خط

بىر مولّفين ايدييا عمومي ليگى و موضوع آردېجىللېغى : Trilogia

ايلىه بىرلشن اوچ ادبى و يا موسىقى اثرى

انساندا ، حيواندا و طبيعتده خارق العادة گوج ، Tutemizm قدرت و تقدسە اينانچ

قسمت . طالع . بخت . پادشاھلىق يئرلىرى . مولك : Udel

تک معنالی لیق . تک آنلاملى : Unisemya // vansemya
جهانى . دونيا اؤلچوسوندە اولان . كيهانى : Universal
عومومي شكل : Universal varyant
عومومي آدلارين اوربانىمە چئورىلمە سى : Urbanimləşmə
ياشايىش منطقه داخلى خصوصىلە شهر داخلى يئرلرین : Urbanonim
آدى
Diyär ديلچك صامتى : Uvulyarsamit
بىر سؤزون باشقا سؤزلرلە بىرلىكده سؤز بىرلىشمە سى Valentik
عمله گتيرە بىلمە قابليتى
Diyarin قايدالينا موافق اولمايان واحيدلر، سؤزلر ، Varvarizm
سوز بىرلىشمە لر . صابيرين « اؤلکە دە بىلىك دئيه خان - خانى سانىرسان » مصراعىنداكى خان - خانى سوزو دىلىمىزىن عمومى قانونلارينا موافق دئىيل . آنا دىلىنىدە يئرلى بىياندا باشقا اؤلکە لرىن حيات طرزىلە علاقە دار اولان سوز و ايفادە لر : سئر ، مادام ، موسيو ، مادمازل وسايير . قدىم يونانلى لار باشقا خالقلارى بارباروس آدلاندىرىرىدىلار بو سوزو (مدنىت سىز ، كوبودلوق ، وحشى ليك) معناسىندادىر سوز روس دىلىنى كىچدىكده « واروار » شكلىنه دوشوشدو
Baryant // variant
داماڭ آرخاسى ، آرخا داماڭ . آذربايجان دىلنده روس منشائى سوزلرده كى (ك ، ق) سسلرى وئلىيار سس حساب اولونور آرخا داماڭ سسى : Velyar səs
 فعل لشمه : Verbal laşma . فعل لشمه : verbal təfəkkür
فعلين آد فورماسى : Verboid
روایت . خبر . سؤيلنمه : Versia
شاقولي . عمودي . ديك واري : Vertikal
چا غيريش حال : Vikativ hal
اشاره : Virtual
گىزلى اشاره : Virtual işaret
جىنگىلتىلى سسلر : Vokalizm
دىلىن صائتلر سىستئمى ، اونلارين خصوصىت لرى و قارشىلىقلى علاقە لرى
چا غريش حالي : Vokativ
چا غيريش ، مراجعت مقصدى ايله ايشله نز ، لاكىن Vokativ
قراماتىك جهتنى جملە عضولرى ايله باغلانمايان سوز و سوز

بىلىشىمە سى وايى واىيى ، جان جانى ، كوش - كوش (ايت) ، اشى ، آغىز (آى قىز) و سايير.... آشاغى اوسلوبىا خصوص ، بایاغى . كؤھنە . اسکى . قابا Vulqar (سۆز ، اىفادە) مثال: سۆزلرىن دانىشىپ تئز « دىزىخلادى » (ق.ب.ذاكير) سنى بو آيىن صاحىبى مندن « قمىشى چك! » (م.س.اوردوبادى)

Xaos دونيانين يارانىشىندان قاباقكى بوشلوق :

Xaotik قارما - قارىشىق . قايداسىز . نظامسىز :

Xarakter خاصىت . تىپ . صورت . ماھىت . كيفىت :

Xiazm جمله ده باش عضولرىن يئر دىشىمە سى . ترسىنه تكرار :

Xoreoqrafia رقص صنعتى :

Xoronim هر جور اراضى نىن - اولكە ، ولايت ، شهر و ساير : انضباطى و طبىعى اراضى نىن خصوصى آدى

Xristiən مسيحىت . خاچ پرست لىك :

Xromatik موسىقى لى :

Xronika حادثه لرين تارىخى آردىجىللې ئىلە يازىلماسى . سالنامە . تارىخى مستند فيلم :

Xronologيا تارىخى آردىجىللې :

(زامان ، واخت و دئور) تارىخى اهمىتلى معىن : دئورون خصوصياتى

Xronoskop سون درجه قىسا و اختلارىي اولچىمك اوچون الكتريكي : ساعات

Xronotop تارىخى شكىل . تارىخى فرم :

Xtonik قدىم يونانلاردا اوزون كؤىنگە اوخشار گئىيم :

Yarmarka ايلين معىن و اختلارىندا قورولان بازار . بو سۆز : ايراندا « مكاره » شكلىنىدە ايشلهنىر

Yarus سوئىيە ، سطح

Мисىحي لرين يوكسک روحانى سى . او سقوف : Yepiskop // yepsikop

Yevrey ايبرى . ايبرانى . قدىم يهود دىلى :

Yumuristik گولونج . مضحكه :

Zavod بؤيوك كرخانا . ايри صنایع موسسه سى :

Zernofura تاخىل . دن : zernofora

جازاً ايتىلىك . تأثيرلىك : Zod

Qورشاڭ . منطقه . قات . لاي : Zona

چتىر . گونلوك . ياغمورلوق : Zontik

حيوانلار عالمىندن بىت ائدىن علم : Zoologiya

آللاهاري حئيوانلار شكليinde تصور ائدن ابتدايي ديني :
اعتقاد

Zoomorfik حئيوان و قوش آدي :

Zoonimia حئيوان و قوش آدلارينين جمعي و توپلوسو :

Zoonimik hidronim حئيوان آدیندان تؤرنن سو آدلاري :

Zonomik oronim حئيوان آدیندان تؤرنن داغ آدي :

Zonomik oykonim حئيوان آدیندان تؤرنن جوغرافي آدي :

Zonomik toponim حيوانات پاركى . باغ وحش :